בית יעקב

ארטאדאקסישער פאמיליען-זשורנאל

ב״ה לאדז, תמוז—אב—אלול תרפ״ה

דריטער יאהרגאנג

בית יעקב—א צוויי-וואכען-זשורנאל

פון דאנערשטאג י״ג תשרי תרפ״ו

ערשיינט דער „בית יעקב״ רעגולער יעדען צווייטען דאנערשטאג.

דער „בית יעקב״-זשורנאל האט במשך זיין צוויי-יעהריגער עקזיסטענץ אלס חודש-בלאט זעהר פיעל צוגע-האלפען צו פערשפרייטען דעם רעליגיעזען געדאנק צווישען יודישע פרויען און טעכטער.

ס׳איז פאר קיינעם קיין סוד נישט, אז אויב ס׳איז עפעס — און דוקא א סאך! — געטהון געווארען אין משך פון די לעצטע צוויי יאהר אויפ׳ן געביט פון ארטאדאקסישער מיידעל-ערציהונג, — איז עס נור א דאנק דעם זשורנאל, וועלכער האט געפיהרט א ברייטע שריפטליכע אויפקלערונג און פראפאגאנדע דערפאר.

דער „בית יעקב״-זשורנאל איז געווען דאס וויגעלע פון דער אלגעמיינער גראנדיעזער „בית יעקב״-אידעע, בעזונדערס פון די ארטאדאקסישע פרויען און פרייליין-ארגאניזאציעס. און צוזאמען מיט׳ן פונאנדערוואקסען זיך פון אט דער בעוועגונג — מוז אויך דער ארגאן זיך פערגרעסערען, און ווערען ווי געהעריג פעשפרייט כדי צו קאנען ער-פיהלען זיינע ערהאבענע אויפגאבען.

ליידער אבער האבען מיר דאך געהאט בסדר׳דיגע גרויסע דעפיציטען אפילו ביז יעצט. און לויט ווי ס׳ווייזט זיך ארויס פון אונזער אדורכגעפיהרטער אנקעטע איז א גרויסער גורם דערצו געווען דאס, וואס ס׳האט געדויערט צו לאנג פונ׳ם ערשיינען פון איין נומער ביז׳ן צווייטען, צוליב וואס דער לעזער האט זיך נישט געבונדען צום ארגאן — און ממילא האבען אויך מיר נישט געקאנט ערפילען בשלמות דאס ארויסגעבען דעם „בית יעקב״ זשורנאל אלס חודש-בלאט אין די אנגעצייכענטע טערמינען. נישט קוקענדיג אבער אויף אט דעם אלעם מאכען מיר אלזא א ווייטערען שריט — און אי״ה פון י״ג תשרי ה׳תרפ״ו ערשיינט דער בית יעקב יעדע צוויי וואכען!

מיר זענען אדורכגעדרונגען מיט׳ן גאנצען ערנסט און פיהלען דאס גרויסע אחריות פון דער דאזיגער וויכטיגער אבער אויך שווערער און ריזיקאלער אונטערנעהמונג, פונדעסטוועגען וואגען מיר צו אזא שריט, שטיצענדיג זיך אויף דער סימפאטיע און אנערקענונג מיט וועלכען ס׳האט אונז ביז יעצט בעשאנקען די ברייטע ארטאדאקסישע געזעל-שאפט.

כדי צוגענגליך צו מאכען דעם „בית יעקב״ אלס צוויי-וואכען זשורנאל פאר אלעמען, רעדוצירען מיר דעם פרייז פון א איינצעל-נומער אויף **45** גראשען.

מיר אפעלירען אלזא צו אלע וואס סימפאטיזירען מיט אונז און ווילען, אז אונזער אונטערנעהמונג זאל ווי-גע-העריג נושא-פירות זיין, — אז זיי זאלען ערפיהלען אונזערע פאלגענדע בקשות:

1) אומעטום וואו ס׳איז ערהאלטען געווארען פראפאגאנדע-מאטעריאל פאר אונזער זשורנאל דארף עס ווי געהעריג פערשפרייט ווערען. און וואו ס׳איז נאך נישט ערהאלטען געווארען — תיכף שרייבען דערנאך

2) יעדער ביז יעצטיגער אבאנענט דארף, לכל הפחות שאפען א צווייטען און פון איהם נעהמען פריהער-אויס איינגעצאהלט פאר א קווארטאל (—3 זל.) אדער לכה״פ פאר איין חודש מיט פארטא (—1 זל.) — און עס תיכף איבערשיקען אין אונזער אדמיניסטראציע.

3) אין יעדער שטאדט אדער שטעדטעל דארף אויפגעזוכט ווערען איינער, סיי שלא על מנת לקבל פרס, סיי וואס זאל קריגען ראבאט, און ער זאל זיך פערנעהמען מיט׳ן פערשפרייטען דעם „בית יעקב״ אין זיין ארט.

4) אלע אבאנענטען און אגענטען, וואס זענען שולדיג געלד אונזער אדמיניסטראציע, דארפען עס אבשיקען שפעטסטענס ביז 10 טאג אין אלול. —

מיר פערזיכערען גלייכצייטיג, אז מיר וועלען זיך בעמיהען, דאס דער „בית יעקב״ זאל שטעהן אויף דער געהעריגער הויך, סיי מיט׳ן פובליציסטישען אינהאלט און סיי מיט זיין אלגעמיינעם אויסערליכען אויסזעהען, אינ׳ם יו-דישען ווי אינ׳ם פוילישען טייל.

צו דעם צוועק האבען מיר אנגאזשירט אין אונזער רעדאקציע א רייהע אנגעזעהענע ארטאדאקסישע לי-טעראטען, פובליציסטען און שריפטשטעלער פון לאנד און אויסלאנד.

מיר טהון וואס איהר פאדערט, — טהוט איהר וואס מיר פערלאנגען!!!

רעדאקציע און אדמיניסטראציע „בית יעקב״ לאדז.

אכטונג!

אכטונג!

נישט-קוקענדיג דערויף, וואס אונזער היינטיגער נומער ערשיינט אין דער זעלבער גרייס, ווי אלע ביז יעצ-טיגע, האבען מיר רעדוצירט דעם פרייז אויף 65 גר. און מיר פאדערען אויף אלע אונזערע אבאנענטען און אגענטען מעהר צו פערשפרייטען דעם דאזיגען נומער און זאפארט אבשיקען די חובות, וואס עס קומט בײ זיי. געגענפאלס וועט קיינער פון די אגענטען נישט מעהר בעקומען דעם זשורנאל און מיר וועלען אננעמען די שטרענגסטע מיטלען. די אבאנענ-טען, וואס האבען איינגעצאהלט פאר א האלב יאהר זענען מיר מודיע, אז דאפעל-נומערן ווערען בערעכענט פאר צוויי, ווי איין נומער; דאס הייסט אז זיי וועלען בעקומען 6 (זעקס) עקזעמפלארען.

מיר מאכען אויך אויפמערקזאם אונזערע לעזער, אז כ׳הייבען אויך אן מיטצואַרבייטען אין אונזער זשור-נאל א רייהע פרישע אנגעזעהענע ארטאדאקסישע שרייבער צוו. א״נ. דער פאפולערער און בעגאבטער פובליציסט ה׳ א. ב. עקערמאן

דאס קעלנישע טאאלעטען וואסער פון „EROS"

אכוטנג!

ה. ל. בערקאוויטש, בענדין

איהר ווערט אויפגעפאדערט אונז אפצוגעבען די 68 זל. וועלכע איהר האט שוין פון לאנג איינקאסירט פאר אונזער זשורנאל—אין געגענפאל וועלען מיר געצווינגען זיין געגען אייך ארויסצוטרעטען געריכטליך!

אדמיניסטראציע בית יעקב לאדז

די אקצידענץ-דרוקעריי פון דוד שטשעטשינסקי, לאדז

נארוטאוויטש (היעלנא) № 11

פערטיגט אויס אלע ארט דרוק-זאכען

קאטאלאגען רעכנונגען בריעפבויגען

טאדעס אנצייגען (קלעפסידרעס) ווערען אין פערלויף פון 1 שעה געדריקט און :: :: אויסגעקלעפט אין דער שטאדט. :: ::

קאנווערטען פאסטקארטען וויזיטקארטען

Red. „BAJS JAKOW" Łódź, Aleksandrowsa 28. אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
№ 9—12. (19—20—21.) „BAJS JAKÓW" (miesięcznik). 65 פרייז

בית יעקב

ארטאדאקסישער פאמיליען - זשורנאל

פאר יהדות, ליטעראטור און חנוך הבנות פראגען

ערשיינט איין מאָל אין חודש.

Łódź, Lipiec-Sierpień-Wrzesień 1925 r. | Rok II-gi | צווייטער יאָהרגאַנג | ב״ה לאדז, תמוז—אב—אלול תרפ״ה

אבאָנ אַמענטס-פרייז 10 זלאָטעס אַ יאָהר—אין אויסלאַנד 3 דאָלאר אַ יאָהר

עס ליגט אַ חוב אויף אַלע אָרט. עסקנים צו פערשפרייטען און שאַ-
פען אבאָנענטען פאַר'ן „בית יעקב" זשורנאל
(בעשלוס פון דער ערשטער „בית יעקב" קאָנפערענץ)
ווארשא אדר, פ"ה.

אינהאלט:

„בית יעקב" אַ צוויי-וואָכען-זשורנאַל — — — — — — .:.
אגודת ישראל און בית יעקב — — — — — א. ג. פרידענזאָן.
די פליכט פון דער פרוי — — — — — — א. ב. עקערמאַן.
דאָס יודישע פאַמיליען-לעבען—הרה"צ ר' שמשון רפאל הירש זצ"ל.
חורבן בית המקדש — — — — — — — שרה שענירער.
נסיון... — — — — — — — — — — — מ. פייגענבוים.
דבורה'לע — — — — — — — — — מ. א. קמיאָטעק.
Robów — — — — — — — — — — — א. זאַנענפריד.
.:. (ליעד) — — — — — — — — מאיר שוואַרצמאַן.
סודות (ליעד) — — — — — — — — — — — אלישע.
נקמה-בלומען (ליעד) — — — — — — — — — ל—ן.
פאַרנאַכט (ליעד) — — — — — — — — — ש. לעבען.
כראָניק — — — — — — — — — — — — —
פערשידענעס — — — — — — — — — — — —
אונזערע טעכטער שולען און פרויען-אָרגאַניזאַציעס (אַלגעמיינע-איבערזיכט—און—סטאַטיסטיק)
צענטר. סעקרעטאַריאַט פאַר „נזרה" אָרגאַניזירונג.
קאָראָספאָנדענציעס; אַנאָנסען; פוילישע אָבטיילונג „Wschód"

רעדאַגירט דורך:
א. ג. פרידענזאָן

בית יעקב

ארטאדאקסישער פאמיליען = זשורנאל

ב״ה לאדז, תמוז—אב—אלול תרפ״ה

דריטער יאהרגאנג

בית יעקב—א צוויי = וואכען = זשורנאל

פון דאנערשטאג י״ג תשרי תרפ״ו

ערשיינט דער „בית יעקב" רעגולער יעדען צווייטען דאנערשטאג.

דער „בית יעקב"=זשורנאל האָט במשך זיין צוויי=יעהריגער עקזיסטענץ אלס חודש=בלאט זעהר פיעל צוגע=האָלפען צו פערשפּרייטען דעם רעליגיעזען געדאַנק צווישען יודישע פרויען און טעכטער.

ס'איז פאַר קיינעם קיין סוד נישט, אַז אויב ס'איז עפּעס — און דוקא א סאַך! — געטהון געוואָרען אין משך פון די לעצטע צוויי יאָהר אויף'ן געביט פון אָרטאָדאָקסישער מיידעל=ערציהונג, — איז עס נור א דאַנק דעם זשורנאַל, וועלכער האָט געפיהרט אַ ברייטע שריפטליכע אויפקלערונג און פּראָפּאַגאַנדע דערפאַר.

דער „בית יעקב"זשורנאל איז געווען דאָס וויגעלע פון דער אַלגעמיינער גראַנדיעזער „בית יעקב"=אידעע, בעזונדערס פון די אָרטאָדאָקסישע פרויען און פרעלין=אָרגאַניזאַציעס. און צוזאַמען מיט'ן פונאַנדערוואַקסען זיך פון אָט דער בעוועגונג — מוז אויך דער אָרגאַן זיך פערגרעסערען, און ווערען ווי געהעריג פעשפרייט כדי צו קאָנען ער=פיהלען זיינע ערהאַבענע אויפגאַבען.

ליידער אָבער האָבען מיר דאָך געהאַט בסדר'דיגע גרויסע דעפיציטען אפילו ביז יעצט. און לויט ווי ס'ווייזט זיך אַרויס פון אונזער אַדורכגעפיהרטער אַנקעטע איז אַ גרויסער גורם דערצו געווען דאָס, וואָס ס'האָט געדויערט צו לאַנג פונ'ם ערשיינען פון איין נומער ביז'ן צווייטען, צוליב וואָס דער לעזער האָט זיך נישט געבונדען צום ארגאַן — און ממילא האָבען אויך מיר נישט געקאָנט ערפילען בשלמות דאָס אַרויסגעבען דעם „בית יעקב" זשורנאַל אלס חודש=בלאַט אין די אנגעצייכענטע טערמינען. נישט קוקענדיג אבער אויף אָט דעם אַלעם מאַכען מיר אַלזאָ אַ ווייטערען שריט — און אי״ה פון י״ג תשרי ה'תרפ״ו ערשיינט דער בית יעקב יעדע צוויי וואָכען!

מיר זענען אַדורכגעדרינגען מיט'ן גאַנצען ערנסט און פיהלען דאָס גרויסע אחריות פון דער דאָזיגער וויכטיגער אָבער אויך שווערער און ריזיקאַלער אונטערנעהמונג, פונדעסטוועגען וואַגען מיר צו אַזאַ שריט, שטיצענדיג זיך אויף דער סימפּאַטיע און אַנערקענונג מיט וועלכען ס'האָט אונז ביז יעצט בעשאָנקען די ברייטע אָרטאָדאָקסישע געזעל=שאַפט.

כדי צוגענגליך צו מאַכען דעם „בית יעקב" אַלס צוויי=וואָכען זשורנאַל פאַר אַלעמען, רעדוצירען מיר דעם פּרייז פון אַ איינצעל=נומער אויף **45** גראָשען.

מיר אַפּעלירען אַלזאָ צו אַלע וואָס סימפּאַטיזירען מיט אונז און ווילען, אַז אונזער אונטערנעהמונג זאָל ווי=גע=העריג נושא=פּירות זיין, — אַז זיי זאָלען ערפיהלען אונזערע פאָלגענדע בקשות;

1) אומעטום וואו ס'איז ערהאַלטען געוואָרען פּראָפּאַגאַנדע=מאַטעריאַל פאַר אונזער זשורנאַל דאַרף עס ווי געהעריג פערשפּרייט ווערען. און וואו ס'איז נאָך נישט ערהאַלטען געוואָרען — תיכף שרייבען דערנאָך

2) יעדער ביז יעצטיגער אַבאָנענט דאַרף, לכל הפחות שאַפען אַ צווייטען און פון=איהם נעהמען פריהער=אויס איינגעצאָהלט פאַר אַ קוואַרטאַל (—3 זל.) אָדער לכה״פ פאַר איין חודש מיט פּאַרטא (—1 זל.) — און עס תיכף איבערשיקען אין אונזער אַדמיניסטראַציע.

3) אין יעדער שטאָדט אָדער שטעדטעל דאַרף אויפגעזוכט ווערען איינער, סיי שלא על מנת לקבל פרס, סיי וואָס זאָל קריגען ראַבאַט, און ער זאָל זיך פערנעהמען מיט'ן פערשפּרייטען דעם „בית יעקב" אין זיין אָרט.

4) אַלע אַבאָנענטען און אַגענטען, וואָס זענען שולדיג געלד אונזער אַדמיניסטראַציע, דאַרפען עס אָבשיקען שפּעטסטענס ביז 10 טאָג אין אלול. —

מיר פערזיכערען גלייכצייטיג, אַז מיר וועלען זיך בעמיהען, דאָס דער „בית יעקב" זאָל שטעהען אויף דער געהעריגער הויך, סיי מיט'ן פּובליציסטישען אינהאַלט און סיי מיט זיין אַלגעמיינעם אויסערליכען אויסזעהען, אינ'ם יו=דישען ווי אינ'ם פּוילישען טייל.

צו דעם צוועק האָבען מיר אַנגאַזשירט אין אונזער רעדאַקציע אַ רייהע אָנגעזעהענע אָרטאָדאָקסישע לי=טעראַטען, פּובליציסטען און שריפטשטעלער פון לאַנד און אויסלאַנד.

__מיר טהון וואָס איהר פאָדערט, — טהוט איהר וואָס מיר פערלאַנגען!!!__

רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע „בית יעקב" לאָדז.

אכטונג! אכטונג!

נישט=קוקענדיג דערויף, וואָס אונזער היינטיגער נומער ערשיינט אין דער זעלבער גרייס, ווי אַלע ביז יעצ=טיגע, האָבען מיר רעדוצירט דעם פּרייז אויף 65 גר. און מיר פאָדערען אויף אַלע אונזערע אַבאָנענטען און אַגענטען מעהר צו פערשפּרייטען דעם דאָזיגען נומער און זאָפאָרט אָבשיקען די חובות, וואָס עס קומט בעי זיי. געגענפאַלס וועט קיינער פון די אַגענטען נישט מעהר בעקומען דעם זשורנאַל און מיר וועלען אָננעמען די שטרענגסטע מיטלען. די אַבאָנענ=טען, וואָס האָבען איינגעצאָהלט פאַר א האַלב יאָהר זענען מיר מודיע, אז דאָפּעל=נומערען ווערען בערעכענט פאַר זיי, ווי איין נומער; דאָס הייסט אַז זיי וועלען בעקומען 6 (זעקס) עקזעמפּלאַרען.

מיר מאַכען אויך אויפמערקזאַם אונזערע לעזער, אַז כ'היבען איך אָן מיטצואַרבייטען אין אונזער זשור=נאַל אַ רייהע פרישע אָנגעזעהענע אָרטאָדאָקסישע שרייבער צוו. אנד. דער פּאָפּולערער און בעגאַבטער פּובליציסט ה' א. ב. עקערמאַן

דאס קעלנישע

טאאלעטען וואסער פון

„EROS"

קרעם איז צו בעקומען אין אלע אפטייקען סקלאד-אפטעקארסקיע און פּערפומעריעס.

אכוטנג!

ה. ל. בערקאוויטש, בענדין

איהר ווערט אויפגעפאָדערט אונז אָפּצוגעבען די 68 זל. וועלכע איהר האָט שוין פון לאַנג איינקאַסירט פאַר אונזער זשורנאַל—אין געגענפאַל וועלען מיר געצוואונגען זיין געגען אייך ארויסצוטרעטען געריכטליך!

אדמיניסטראציע בית יעקב לאָדז

די אקצידענץ-דרוקעריי

פון **דוד שטשעטשינסקי, לאדז**

נארוטאוויטש (היעלנא) № 11

פערטיגט אויס אלע ארט דרוק-זאכען

קאַטאַלאָגען רעכנונגען בריעפבויגען

טאדעס אנצייגען (קלעפּסידרעס)

ווערען אין פערלויף פון : שעה געדריקט אין :: :: אויסגעקלעפּט איבער שטאָדט. :: ::

קאָנווערטען פּאַסטקאַרטען וויזיטקאַרטען

Red. „BAJS JAKOW" Łódź, Aleksandrowska 28. אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע

בית יעקב

ארטאדאקסישער פאמיליען־זשורנאל

ב״ה לאדז, תמוז—אב—אלול תרפ״ה

דריטער יאהרגאנג

בית יעקב—א צוויי־וואכען־זשורנאל

פון דאנערשטאג י״ג תשרי תרפ״ו

ערשיינט דער „בית יעקב״ רעגולער יעדען צווייטען דאנערשטאג.

דער „בית יעקב״־זשורנאל האט במשך זיין צוויי־יעהריגער עקזיסטענץ אלס חודש־בלאט זעהר פיעל צוגע־האלפען צו פערשפרייטען דעם רעליגיעזען געדאנק צווישען יודישע פרויען און טעכטער.

ס'איז פאר קיינעם קיין סוד נישט, אז אויב ס'איז עפעס — און דוקא א סאך! — געטהון געווארען אין משך פון די לעצטע צוויי יאהר אויפ'ן געביט פון ארטאדאקסישער מיידעל־ערציהונג, — איז עס נור א דאנק דעם זשורנאל, וועלכער האט געפיהרט א ברייטע שריפטליכע אויפקלערונג און פראפאגאנדע דערפאר.

דער „בית יעקב״־זשורנאל איז געווען דאס וויגעלע פון דער אלגעמיינער גראנדיעזער „בית יעקב״־אידעע, בעזונדערס פון די ארטאדאקסישע פרויען און פרויליין־ארגאניזאציעס. און צוזאמען מיט'ן פונאנדערוואקסען זיך פון דער בעוועגונג — מוז אויך דער ארגאן זיך פערגרעסערען, און ווערען ווי געהעריג פעשפרייט כדי צו קאנען ער־פיהלען זיינע ערהאבענע אויפגאבען.

ליידער אבער האבען מיר דאך געהאט בסדר'דיגע גרויסע דעפיציטען אפילו ביז יעצט. און לויט ווי ס'ווייזט זיך ארויס פון אונזער אדורכגעפיהרטער אנקעטע איז א גרויסער גורם דערצו געווען דאס, וואס ס'האט געדויערט צו לאנג פונ'ם ערשיינען פון איין נומער ביז'ן צווייטען, צוליב וואס דער לעזער האט זיך נישט געבונדען צום ארגאן — און ממילא האבען אויך מיר נישט געקאנט ערפילען בשלמות דאס ארויסגעבען דעם „בית יעקב״ זשורנאל אלס חודש־בלאט אין די אנגעצייכענטע טערמינען. נישט קוקענדיג אבער אויף אט דעם אלעם מאכען מיר אלזא א ווייטערען שריט — און אי״ה פון י״ג תשרי ה'תרפ״ו ערשיינט דער בית יעקב יעדע צוויי וואכען!

מיר זענען אדורכגעדרונגען מיט'ן גאנצען ערנסט און פיהלען דאס גרויסע אחריות פון דער דאזיגער וויכטיגער אבער אויך שווערער און ריזיקאלער אונטערנעהמונג, פונדעסטוועגען וואגען מיר צו אזא שריט, שטיצענדיג זיך אויף דער סימפאטיע און אנערקענונג מיט וועלכען ס'האט אונז ביז יעצט בעשאנקען די ברייטע ארטאדאקסישע געזעל־שאפט.

כדי צוגענגליך צו מאכען דעם „בית יעקב״ אלס צוויי־וואכען זשורנאל פאר אלעמען, רעדוצירען מיר דעם פרייז פון א איינצעל־נומער אויף **45** גראשען.

מיר אפעלירען אלזא צו אלע וואס סימפאטיזירען מיט אונז און ווילען, אז אונזער אונטערנעהמונג זאל ווי־גע־העריג נושא־פירות זיין, — אז זיי זאלען ערפיהלען אונזערע פאלגענדע בקשות;

1) אומעטום וואו ס'איז ערהאלטען געווארען פראפאגאנדע־מאטעריאל פאר אונזער זשורנאל דארף עס ווי געהעריג פערשפרייט ווערען. און וואו ס'איז נאך נישט ערהאלטען געווארען — תיכף שרייבען דערנאך —

2) יעדער ביז יעצטיגער אבאנענט דארף, לכל הפחות שאפען א צווייטען און פון איהם נעהמען פריהער־אויס איינגעצאהלט פאר א קווארטאל (—3 זל.) אדער לכה״פ פאר איין חודש מיט פארטא (—1 זל.) — און עס תיכף איבערשיקען אין אונזער אדמיניסטראציע.

3) אין יעדער שטאדט אדער שטעדטעל דארף אויפגעזוכט ווערען איינער, סיי שלא על מנת לקבל פרס, סיי וואס זאל קריגען ראבאט, און ער זאל זיך פערנעהמען מיט'ן פערשפרייטען דעם „בית יעקב״ אין זיין ארט.

4) אלע אבאנענטען און אגענטען, וואס זענען שולדיג געלד אונזער אדמיניסטראציע, דארפען עס אבשיקען שפעטסטענס ביז 10 טאג אין אלול. —

מיר פערזיכערען גלייכצייטיג, אז מיר וועלען זיך בעמיהען, דאס דער „בית יעקב״ זאל שטעהען אויף דער געהעריגער הויך, סיי מיט'ן פובליציסטישען אינהאלט און סיי מיט זיין אלגעמיינעם אויסערליכען אויסזעהען, אינ'ם יו־דישען ווי אינ'ם פוילישען טייל.

צו דעם צוועק האבען מיר אנגאזשירט אין אונזער רעדאקציע א רייהע אנגעזעהענע ארטאדאקסישע לי־טעראטען, פובליציסטען און שריפטשטעלער פון לאנד און אויסלאנד.

מיר טהון וואס איהר פאדערט, — טהוט איהר וואס מיר פערלאנגען!!!

רעדאקציע און אדמיניסטראציע „בית יעקב״ לאדז.

אכטונג!

אכטונג!

נישט־קוקענדיג דערויף, וואס אונזער היינטיגער נומער ערשיינט אין דער זעלבער גרייס, ווי אלע ביז יעצ־טיגע, האבען מיר רעדוצירט דעם פרייז אויף 65 גר. און מיר פאדערען אויף אלע אונזערע אבאנענטען און אגענטען מעהר צו פערשפרייטען דעם דאזיגען נומער און זאפארט אבשיקען די חובות, וואס עס קומט ביי זיי. געגענפאלס וועט קיינער פון די אגענטען נישט מעהר בעקומען דעם זשורנאל און מיר וועלען אננעמען די שטרענגסטע מיטלען. די אבאנע־נטען, וואס האבען איינגעצאהלט פאר א האלב יאהר זענען מיר מודיע, אז דאפעל־נומערן ווערען בערעכענט פאר זיי, ווי איין נומער; דאס הייסט אז זיי וועלען בעקומען 6 (זעקס) עקזעמפלארען.

מיר מאכען אויך אויפמערקזאם אונזערע לעזער, אז כ'הויבען אויך אן מיטצוארבייטען אין אונזער זשור־נאל א רייהע פרישע־אנגעזעהענע ארטאדאקסישע שרייבער צוו. אנד. דער פאפולערער און בעגאבטער פובליציסט ה' א. ב. עקערמאן

אכוטנג!

ה. ל. בערקאוויטש, בענדין

איהר ווערט אויפגעפאדערט אונז אפצוגעבען די 68 זל. וועלכע איהר האט שוין פון לאנג איינקאסירט פאר אונזער זשורנאל— אין געגענפאל וועלען מיר געצוואונגען זיין נענען אייך ארויסצוטרעטען געריכטליך!

אדמיניסטראציע בית יעקב לאדז

דאס קעלנישע טאאלעטען וואסער פון

„EROS"

וואס טהוט ערקוויקען און ערפרישען דאס געזיכט מיט זיין אנגענעהמען דופטענדען געשמאק

עס איז צו בעקומען אין אלע אפטייקען, סקלאד־אפטעקארען און פּארפומעריעס.

די אקצידענץ-דרוקעריי

פון דוד שטשעטשינסקי, לאדז

נארוטאוויטש (היעלנא) № 11

פערטיגט אויס אלע ארט דרוק-זאכען

טאדעס אנצייגען (קלעפסידרעס) ווערען אין פערלויף פון 1 שעה געדריקט און :: :: אויסגעקלעבט אין דער שטאדט. :: ::

קאטאלאגען רעכנונגען בריעפבויגען

קאנווערטען פאסטקארטען וויזיטקארטען

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע Red. „BAJS JAKOW" Łódź, Aleksandrowsa 28.

א. נ. פרידענזאָן

אגודת ישראל און „בית יעקב"

ביים היינטיגען טאָג, ווען די בעוועגונג בית יעקב האָט שוין געשלאָגען טיעפע וואָרצלען אינ׳ם לעבען פון דער אָרטאָדאָקסישער געזעלשאַפט, מוז זיך אָפּגעגעבען ווערען אַ קלאָרער דין-וחשבון און אַ געוויסער סך-הכל איבער דער ענטשטעהונג, ענטוויקלונג און אויסבוי פון אָט דער דאָזיגער בעוועגונג און אידעע.

ווי אַזוי האָט זיך די בעוועגונג געשאַפען?

יאָהרען לאַנג, איז דער חינוך הבנות ביי דער אָרטאָדאָקסיע, געוועזען אַ הפקר-איבערגעלאַזען פעלד, אָהן שום שמירה און אויפזיכט מצד זייערע אמת׳ע בעלי בתים. און ווי אויף יעדען הפקר-פעלד האָט אויך דאָ אָנגעהויבען וואַקסען שלעכטע גרעזער און דערנער.

ס׳איז געווען אויף אַזוי פיעל פערלאָזען, אַז ווען די אַלגעמיינע אָרטאָדאַקסיע האָט זיך אָנגעהויבען אָרגאַניזירען, כדי צו ראַטעווען זיך זעלבסט מיט די אייגענע קינדער פון פערשלונגען ווערען אין די נעגעל פון כפירה, דעמאָראַליזאַציע און אַסימילאַציע,— האָט זי זיך געפינען בנוגע דעם אויבענדערמאָהנטען געביעט, אין אָהנמאַכט, אָהן כח צו שאַפען עפיס פּאָזיטיוועס, לטובת דער לעזונג פון דער דאַזיגער אָנגעוועהטאָגטער פראַגע און זי האָט די פראַגע נישט געריהרט פון טויטען פונקט.

און ס׳איז באמת געווען אַ וועהטאָג צו קוקען ווי-אַזוי די אָרטאָדאָקסיע, האָט זיך גענומען לעזען פערשידענע אַנדערע פראַגען אויפ׳ן געביעט פון חינוך, וועלכעס איז, איבריגענס, אויסגעפיהרט געוואָרען מיט ערפאָלג, און צו דעם געביעט פון טעכטער-ערציהונג—אפילו אַ פינגער נישט צוגעטהון, פשוט צוליעב יאוש... צוליעב׳ן זיין זיכער אַז ס׳וועט סיי-ווי גאָרנישט ווירקען, פערגעסענדיג אָבער גלייכצייטיג, אַז אָהן אַ געהעריגען חינוך-הבנות וועט דער חינוך-הבנים אויך גאָרנישט העלפען פאַר׳ן דערהאַלטען דאָס יונגע דור ביי דער תורה און איהר טראַדיציע.

און אַ אמתע איבעררעשונג איז עס געווען פאַר דער אָרגאַנירטער אָרטאָדאָקסיע, ווען אין אַ געוויסע צייט איז זי געשטעלט געוואָרען פאַר אַ געשעהענעם פאַקט.—

מן-הצד איז דערצינדען געוואָרען אַ פלעמעלע, וואָס האָט זיך כסדר צערפלאַקערט און צערפלאַקערט און וואָס אַמאָל אַרומגענומען אַלץ אַ ברייטערען שטח

סטיכיש, ממש אינסטינקטיוו פון זיך זעלבסט, זענען געשאַפען געוואָרען מיידעל-שולען, פרויטן אָרגאַניזאַציעס, אַ אָרגאַן, אַ טיילווייזע ליטעראַטור א. ד. גל. — דאָס אַלץ איז געשאַפען געוואָרען אָהן שום אָרגאַניזירטער האַנד, אָהן שוש פינאַנציעלע אונטערשטיצונג, אָהן פעדאַגאָגישע קרעפטען און בכלל אָהן שום סיסטעם און אופן פון אָרגאַניזאַציעס

און אַז מ׳איז געשטעלט געוואָרען פאַר אַזאַ מין געשעהענעם פאַקט — האָט מען עס מקבל געווען פאַר אַ אייגענער דערגרייכונג. און דאָס איז נישט געווען און גאַנצען אָהנע רעכט — זענען דאָך די אָרגאַניזאַטאָרען, טהוער און פיהרער פון אָט דער בעוועגונג פאָרט אַקטיווע חברים אין דער אגודת ישראל.

און דאָס סיסטעמלאָזיגקייט ביי דער אָרגאַניזירונג לאָזט זיך יעצט גאָר שטאַרק פיהלען:

די בעוועגונג האַלט ביי אַ גרויסער ענטוישונג, ווייל די אגודת ישראל טוט נישט דאָס, וואָס זי דאַרף און מוז טהון פאַר איהר.

אמת, די קאָנפערענץ וואָס איז פאָרגעקומען אין וואַרשא אין אדר ה. י. געווידמעט דער „בית יעקב" בעוועגונג און דער פאָרטבילדונגס-קורס פאַר לעהרערינס אין קראָקאָ, — אָט די ביידע פעראַנשטאַלטען, וואָס זענען אַדורכגעפיהרט געוואָהרען דורך דער „אַגודה" אין פערשטענדיגונג מיט׳ן קרן-התורה, דאָס זענען שריט לטובת דער בית יעקב בעוועגונג. אָבער נאָך נישט די אַלע, וואָס עס פאָדערט דער פאַקטישער זאַך-בעשטאַנד.

ס׳מוז ווי אמגיכסטען אויסגעפיהרט און רעאַליזירט ווערען דאָס, וואָס עס איז בעשלאָסען געוואָרען אויף דער אויבענדערמאָהנטער קאָנפערענץ הן בנוגע די אָרגאַניזאַציעס, הן בנוגע די שולען און — הן בנוגע דעם „בית יעקב"-זשורנאַל.

אַגודת ישראל דאַרף פערשטעהען, אַז זי מוז בכלל שענקען מעהר אויפמערזאַמקייט דער דאָזיגער בעוועגונג און אַז זי מוז אויסנוצען די יעצטיגע גינסטיגע לאַגע, און נישט — ח"ו לאָזען עס אויף ווייטער הפקר, כדי ווידער גורם צו זיין אַ בכי׳ לדורות...

די פערגאַנגענהייט ביי דער דאָזיגער פראַגע דאַרף זיין אַ מוסר השכל פאַר דער אַגודה — און מען טאָר זיך נישט האַלטען פאַר אַ זכאי און האָפען, אַז די מלאכה וועט ווידער אַמאָל געטהון ווערען דורך אַנדערע...

וועלען די לייטענדע אגודת ישראל-אָרגאַנען אַנערקענען די בית יעקב-בעוועגונג אַלס עצם מעצמה און איהר אבר שהנשמה תלוי׳ בה און ממילא זי געהעריג שטיצען, לענקען און פיהרען, — דאַן וועט די דאָזיגע בעוועגונג זיין אַ ווירקענדער פאַקטאָר אינ׳ם אַלגעמיינעם שווערען היסטאָרישען קאַמף פון אגודת ישראל לטובת דער אויפלעבונג פון אמת-יודישען גייסט.

א. ב. טקערמאַן

די פליכט פוז דער פרוי

עס איז בעשטימט נישט די שולד פון דער פרוי, דאָס וואָס דער וואַקסענדער דור האָט זיך אַ ביסעל אָבגערוקט פון זיין שטאַמיגען באָדען.

אַ גאַנצער קאָמפלעקס מיט געשעהענישען, אונצעהליגע סיבות בעאורזאַכען דאָס לויזער ווערען פון דער יודישער פאַמיליען טראַדיציע, און יעדער פון אונז האָט אין דעם דאָזיגען פאָלקס-אומגליק אַ ביסעל זיך פערשולדיגט.

מיר האָבען זיך פערשולדיגט, דערמיט וואָס מיר האָבען צו ווייניג זיך פעראינטערעסירט ביז יעצט מיט דער בילדונג פון אונזערע טעכטער. מיר האָבען ווייניג געזאָרגט, פאַר פערשטאַרקען ביי זיי די געפיהלען פון יודישער טראַדיציע און יודישער עטיק.

איז נאָך דאָס יודישע לעבען געגאַנגען מיט זיין נאָרמאַלען וועג, האָבען מיר דאָס אַלעס נישט געפיהלט, און אפשר גישט געדאַרפט. ווען אָבער אַרום האָבען זיך אָנגעהויבען שטאַרקע ערשיטערונגען, און אין די אָנגענומענע פאָרמען האָבען זיך שפאַלטען בעוויזען, מען האָט געדאַרפט דעם געפיהל ביי אונזערע טעכטער ענטוויקלען, זייער פערשטאַנד צו יודישקייט לענקען, און דאָס האָבען מיר פערנאַכלעסיגט. די רעזולטאַטען זעהען מיר שוין היינט.

און ווען עס וועט אַמאָל קומען אַ מאָמענט פון אָברעכנונג, אַ צייט ווען מיר וועלען דאַרפען פאַר אונזערע מעשים אַ דין וחשבון אָבגעבען, איז זיכער אַז זעהר שווער וועט אונזער געוויסען זיין בעלאַסטעט, נישט אויף דער יודישער טאָכטער וועט די שולד פאַלען. —

די ערשטע צו מעשים דאַרפען מיר מענער זיין — און ווען מיר האָבען נישט אָנגעהויבען — איז נישט די שולד פון דער פרוי, וואָס זי האָט נישט געהאָלפען.

* * *

נישט שטענדיג קען אָבער דער פערוואָרלאָזטער צושטאַנד דויערען, סימנים פון ערוואַכען בעווייזען זיך, דאָ און דאָרט הויבען זיך אָן צו שאַפען ערציהונגס-אַנשטאַלטען אין ריין יודישען גייסט, עס הויבט זיך אָן אַ אַרבייט, וויכטיג איז דעריבער קלאָר צו שטעלען די אויפגאַבען, זיך טיילען מיט די פליכטען, אָן דער פרוי אין דער דאָזיגער בעוועגונג צו פערזיכערען איהר חשב׳ן פלאַץ, אַנערקענען איהרע פערדינסטען און פעסטשטעלען דעם מאַסשטאַב פון איהרע פליכטען און פעראַנטוואָרטליכקייט.

* * *

בילדען און ערציהען דאָס זענען בעגריפען אָבהענגיגע איינס פון צווייטען, ביידע מוזען פאַראַלעל געהן ווען מען רעדט וועגען סיסטעמאַטישער און ראַציאָנעלער ערציהונגס טעטיגקייט, אָבער דאָך איז דאָ אַ בעשטימטער פסיכאָלאָגישער שטריך, וואָס אונטערשיידעט שטאַרק די ביידע בעגריפען. בילדונג דאָס איז אַ זאַך, וואָס קומט דורכ׳ן פערשטאַנד און זיין ענטוויקלונג, דורך אויסרעכנען און סיסטעמאַטיזירען, און דער אינסטרומענט איז מוח, געאייגענט דערצו איז מעהר דער מאַן. —

ערציהונג דאָס איז אַ זאַך פון געפיהל, ליבענסווירדיגקייט און צוציהונג, דער אינסטרומענט איז האַרץ, און געאייגענט דערצו איז די אַממעהרסטען ליבענסווירדיגע — די פרוי.

די פערצייטיגע חכמים ביי יודען האָבען מיט זייער קלאָרען ליכטיגען שכל, די דאָזיגע אויפגאַבען פערטיילונג אויפגעפאַסט אין אייניגע איינפאַכע אָבער זעהר קלאָרע ווערטער, ווען עס רעדט זיך וועגען די רעכט פון דער יודישער פרוי, דערמאָנען די חז"ל איהר הויפט פליכט — „באקרויי בני׳ לבי כנשתא" אין פיהרען די קינדער אין שול, נישט די שול בעצם געהט אַריין אין איהר טעטיגקייטס קרייז, דער בעגריף פון בילדונג איז פאַר דער פרוי נישט געאייגענט, דאָ פאָדערען זיך אייגענשאַפטען מיט וועלכע די פרוי איז נישט בעשאַפען. דאַגעגען דאָס אָבהיטען דאָס קינד ביז דער שול און אויסער איהר, דאָס איז די פערדינסטפולע פליכט און דאַנקבאַרע אויפגאַבע פון דער פרוי.

און ווען מיר וועלען יעצט אַ ברייטערע טעטיגקייט אויף די דאָזיגע געביעטען אָנהויבען, לאָמיר באַלד פאַר דער יודישער טאָכטער איהר געבוירענע מיסיע פערזיכערען, די מיסיע פון אָבהיטען אונזערע קינדער און דערפיהרען זיי צו דער שול וועלכע מיר בעגעהרען. לאָמיר דער יודישער טאָכטער פערטרויען די הייליגע אויפגאַבע פון ערציהונג.

און ערציהונג הייסט נישט בלויז, דאָס אָבהיטען דעם קינד אין זיין פאַרשול צייט, ערציהונג הייסט נישט בלויז אַכטונג געבען אויפ׳ן קינד די צייט פאַר זיין רייפקייט. ערציהונג בעדייט דאָס פערגאַנגענע, דאָס שטענדיגע אָבהיטען און פלעגען דעם געוויקס ביז ער געהט אַרויס פון אייגענעם רשות, און ממילא ווערט די אויפגאַבע און פליכט פון דער יודישער טאָכטער, צו היטען דאָס מאָראַלישע ציכטיגקייט פון קינד און דאַדורך די אונערשיטערליכקייט פון דער פאַמיליע, די ריינקייט פון שטאַם.

די אייגענשאַפטען וועלכע די דאָזיגע אויפגאַבע פערלאַנגט, בעזיצט דאָך די פרוי אין אַ גענוגענדער מאָס, און אָנצומערקען פאַר דער ערפילונג פון די דאָזיגע אויפגאַבען בעשטימטע פונקציעס איז נישט נאָר איבעריג, נור זאָגאַר שעדליך, ווייל דער הויפט געוויכט דאַרף געלעגט ווערען אויף דעם נישט לאָזען דאָס קינד פון זיך פערפרעמדעט ווערען, און דערצו איז מעהר מסוגל די נישט קרעמפירטע אָפּענהערציגע ליבענסווירדיגקייט, ווי די פאַרשריפט מעסיגע בעשטימונג, דאָ פאָדערט זיך סענטימענט און גוטער ווילען — און פאַר די אייגענשאַפטען זענען נישטאָ קיין בעשטימונגען — זיי ליגען אין בלוט פון דער פרוי, אין איהר וועזענטליכקייט, זי דאַרף זיי נור ווילען אויב דער כבוד פון איהרע נאָהענטע איז איהר ליעב.

* * *

און יעצט אַ וואָרט פון וואָרנונג!

מיט אַ קורצער צייט צוריק, האָט זיך דער בילדונגס-מיניסטער פון אונזער לאַנד, אַרויסגעזאָגט זעהר נישט גינסטיג בנוגע דעם מאָראַלישען מצב פון דער יודישער יוגענד וואָס גרופּירט זיך אין די יודישע סקויטינגס. דעם יודישען סטויטינג וועלכע גרופּירט ביי זיך אַ רייפע יוגענד פון ביידע געשלעכטער איז פאָרגעוואָרפען געוואָרען אין אַ געוויסער מאָס מאָראַלישע אונצוכט אויפ׳ן געשלעכטליכען באָדען, און געשטעלט געוואָרען איז דורכ׳ן דאָזיגען מיניסטער אַ זעהר שמערצליכע שאַלה:

דאס יודישע פאמיליען-לעבען

הרה"צ רבי
שמשון רפאל הירש זצ"ל

ווען מיר קומען צו די שטעלען אין דער הייליגער תורה, וואו עס ווערט דערצעהלט וועגען דעם לעבען און שטערבען פון אונזערע גרויסע און הייליגע זור-עלטערען – מוזען מיר ערשטוינט ווערען פון דער זויבערקייט און צאַרטקייט פון דער שפראַך, מיט וועלכער עס ווערט געשילדערט דאָס פאַמיליען-לעבען פון אונזער אור-פאָטער אברהם און אור-מוטער שרה.

בלעטערען מיר אַ דורך די דאָזיגע ערהאַבענע קאַפּיטלען – הויבען מיר ערשט אָן אַויף זנ׳אמת צו פערשטעהען די וויכטיגע און ערהאַבענע ראָלע, וואָס די פרוי האָט געהאַט אין דער אור-אַלטער יודישער פאַמיליע.

דער גייסטיגער און מאָראַלישער זיגער-קראַנץ, וואָס האָט בעצירט דעם קאָפּ פון אונזער אור-פאָטער אברהם, האָט אויך בעקריינט דעם שעהנעם און רייצענדען קאָפּ פון אונזער מוטער שרה, וועלכע איז געווען אַ ביישפּיל פון איבערגעגעבענהייט און געטריישאַפט צו איהר מאַן און פאַמיליען-הויז.

ווען אברהם פערלאָזט זיין פאָטערלאַנד און געבורטס-שטאָדט, מיט וועלכע ער איז געווען פערבינדען מיט שטאַרקע פאַמיליען-פעדים און יוגענדליכע עראינערונגען, און אויף ג—ט׳ס בעפעהל נעהמט ער דעם וואַנדער-שטעקען אין האַנד און לאָזט זיך וואַנדערען איבער טייכען, בערג און וויסטענישען כדי צום סוף זיך צו בעזעצען אין דעם געבירגיגען לאַנד כנען צווישען פרעמדע פעלקער מיט אַ פרעמדער שפראַך און זיטען, צעגערט נישט שרה קיין איין מאָמענט, און טיילט זיך בעשיידען און צניעות׳דיג מיט איהר מאַנ׳ס שיקזאַל, און געזעגענט זיך אויך מיט אַלע איהרע נאָהנטע און ליבע און געהט צוזאַמען מיט אברהמ׳ן אויפ׳ן איינזאַמען דערנער-וועג אינ׳ם פרעמדען לאַנד.

און שעהן ווי די זון אין איהר אויפגאַנג פון הינטער די בערג, איז געווען אונזער מוטער שרה.

שוין אונזערע אַלטע גרויסע געלעהרטע האָבען געזאָגט, אַז צו צוואַנציג יאָהר איז זי געווען שעהן ווי אַ זיבען יעהריג קינד, און צו הונדערט איז זי געווען אַזוי אונשולדיג, ווי אַ צוואַנציג יעהריגע פרוי.

אויף אַנ׳אַנדער אָרט איז שוין אָנגעוויזען געוואָרען אויף דעם גרויסען קאָנטראַסט, וואָס עס הערשט אין דיזער הינזיכט צווישען אונזערע אַלטע געלעהרטע און די היינטיגע מאָדערנע לייט; די מאָדערניסטען דרוקען זיך אויס: אונשולדיג – ווי אַ קינד, שעהן, ווי אַ יונג פרוי, אָ, ווי אָרים איז די היינטיגע צייט, אַז מען מוז זוכען די אונשולד ביי דעם אונרייפען קינד און ביי דער רייפער יונג-פרוי ווערט נאָר געזוכט די שענהייט. אַנדערש אָבער האָבען דאָס פערשטאַנען אונזערע אַלטע געלעהרטע; דעם אידעאַל פון דער שעהנהייט האָבען זיי געזוכט אין לויטערען פריש-בעטויטען ענגעל-געזיכט פון ריינעם אונשולדיגען קינד, אויף וועמעס געזיכט עס זענען נאָך נישט דאָ קיין שפורען פון די ליידענשאַפטען, און אין דער פריש-דאָפּעלדיגער רייפער יוגענד האָבען זיי געוואָלט זעהען דעם אידעאַל פון דער ריינער לויטערער טוגענד וועלכע דאַרף נעסטען אינ׳ם געזונדען, רייפען יוגענדליכען הערץ, וואָס ווערט בעגייסטערט פאַר אַלע גרויסע און ערהאַבענע שטרעבונגען.

יאָ, אונזער מוטער שרה איז געווען שעהן אָהן צו האָבען די מינדעסטע זָהנונג פון איהר רייץ.

אין דער צייט ווען עס האָט געהערשט אַ גרויזאַמער הונגער אין לאַנד כנען, דערצעהלט אונז די הייליגע תורה, האָט אברהם זיך געלאָזען מיט זיין פאַמיליע קיין מצרים, אין לאַנד וואָס איז געווען דער תבואה-שפייכלער פון דער אַלטערטימליכער וועלט, כדי אַזוי אַרום זיך צו רעטען פון פיינליכען הונגער-טויט. אברהם האָט געוואוסט, אַז די געצענדינערשע עגיפּטישע פירשטען און קעניגען זענען נישט קיין גרויסע ליבהאָבער פון דער מאָראַל און פון דער זיטלעכקייטאין בעצוג צו אַ שעהנער רייצענדער פרוי, און בעזונדערס אַ פערהייראַטער איז זעהר געפעהרליך זיך אויפצוהאַלטען אין דעם פרעמדען עגיפּטישען לאַנד. אברהם האָט געמיינט, אַז אַנ׳אונפערהייראַטע איז מעהר אונבעריהרליך פאַר די עגיפּטער, און ער האָט דעריבער זיך אָנגערופען צו זיין פרוי שרה: יאָ, איך ווייס, אַז דו ביזט אַ רייצענדע שעהנע פרוי און אויב די מצרים וועלען דיך זעהען, וועלען זיי דיך נעהמען געפאַנגען אין קעניג׳ס פאַלאַץ. – איך וועל דיך דעריבער אָנגעבען אַלס מיינע אַנ׳אונפערהייראַטע שוועסטער. שרה האָט אָבער ביז דאַן נישט געוואוסט וועגען איהר רייצענדער שעהנהייט און עס האָט לאַנג געמוזט דויערען ביז אברהם האָט ביי איהר אויסגעווירקט,..אַז זי זאָל זיך אָנגעבען אַלס זיין שוועסטער. אברהם האָט נאָך דעמאָלס נישט געהאַט די ערפאַהרונג, אַז די גראָבע

„וואו זענען די בעריהמטע יודישע מדות, די טהרת המשפחה"

מיר מיינען נישט דאָ צו אַקצעפּטירען די שווערע בעשולדיגונג פון ה׳ מיניסטער, אויף אַזוי פיעל וואָלטען מיר נישט וועלען בעשולדיגען דעם יודישען סקויטינג, וואָס איז דאָך ענדליך אַ בעשולדיגונג לגבי זיך אַליין. איינס מוז מען אָבער פעסטשטעלען, אַז אַ שאָטען פון פערדאַכט יעדענפאַלס איז געבליבען, דעם נאָמען פון אַנשטענדיגער אונשולד, האָט דער סקויטינג דערמיט פערלוירען, און פאַר יענע פאַר וועלכע דאָס וואָרט צניעות בעדייט עפּיס מעהר ווי אַ אויסדריק אין שפראַך-לעקסיקאָן, פאַר יעניגע גיט דער דאָזיגער אויספיהר פיעל נאָכצודענקען.

פאַר אונזערע שוועסטער און טעכטער דאַרף דאָס אַלס וואָרנונג דיענען, ווייל ווען מען שטעלט.פון דער פרעמד אַ זעלכע וועהטאָגליכע שאלות, איז וועניג וואָס דאָס פנים ווערט רויט פאַר בושה, עס איז נישט גענוג דער וועהטאָג ביים האַרצען, אַ ענטפער דאַרף געגעבען ווערען, און דער ענטפער קען איינער זיין:—

דאָרט ווי עס איז דאָ אַ שאָטען פון פערדאַרבונג, דאַרף וואַכזאַם זיין דאָס האַרץ און זויג פון דער יודישער פרוי, אָבצוהיטען דערפון איהר קינד, און אַנשטאָט צו שאַפען לעגיאָנען פון „שומרים" מיט „שומרות" פאַר צוועקען, וואָס זייער רעזולטאַט איז דערווייל אונבעשטימט, זאָל ליבערשט די יודישע פרוי זיך בעמיהען צו זיין דער שומר פון איהר אייגען הויז, די היטערין פון איהר פאַמיליע, ווייל דאָס איז די פליכט פון דער פרוי.

ליידענשאַפטליכע געצענדינערשע עגיפּטער מאַכען פונקט אַזאַ ווענזן פון דער אונבעריהרליכער הייליגקייט פון דער יונג-פרוי, ווי פון דער פערהייראַטער פרוי און איז ערשט שפּעטער געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז נאָר ג—ט אַליין קאָן שיצען שרה׳ן פון דער געפאַהר, אין וועלכער זי האָט זיך געפונען אין מצרים.

איין טרויעריגער און טרייסטלאָזער מאָמענט האָט זיך געפונען אין דעם גליקליכען פאַמיליען-לעבען פון אונזערע אור-עלטערן אברהם און שרה. ביז אין דער טיעפסטער עלטער איז די מוטער שרה געווען קינדערלאָז. וויפיעל צער און שמערצליכען פיין האָט דורכגעמאַכט דאָס געטרייע, הייליגע פרויען-האַרץ פון אונזער מוטער שרה, זעהענדיג, אַז אברהם, איהר געטרייער מאַן וועט אַוועקגעהן פון דער וועלט אַנ׳עלענדער, נישט איבערלאָזענדיג נאָך זיך קיין נאָכפאָלגער, וועלכער זאָל ווייטער שפינען דעם גאָלדענעם פאָדים פון ג—ט׳ס וואָרט און פון זיין לעהרע. בעזונדערס פיינליך איז פאַר איהר געווען דער מאָמענט, בעת זי האָט זיך דערמאָנט, אַז ג—ט האָט צוגעזאָגט אברהמ׳ן צו ווערען דער שטאַמפאָטער פון אַגרויס און שטאַרק פאָלק אין וועלכען די אַנדערע פעלקער וועלען זיך בענשען. ווי אַזוי זשע וועט מקוים ווערען ג—ט׳ס הבטחה האָט זי ביי זיך געטראַכט, אויב איך קען מיין מאַן קיין קינד נישט ברענגען?

און אין די איינזאַמע טרויעריגע נעכט האָט זי אָנגענומען אַ פערצווייפעלטען שריט. זי האָט בעשלאָסען, אויב זי אַליין איז בעשטראָפט פון ג—ט און קאָן קיין קינדער נישט האָבען, וועט זי בעטען אברהמ׳ן אַז ער זאָל הייראַטען איהר שקלאַפין הגר, כדי ער זאָל פון איהר האָבען אַ זוהן.

אָ, וויפיעל טרויער און פיין דער דאָזיגער בעשלוס האָט געקאָסט אונזער מוטער שרה, ווייס נאָר דאָס צאַרטע און איידעלע פרויען האַרץ צו דערצעהלען.

שרה האָט דאַן געמיינט, אַז דאָס קינד, וואָס וועט געבוירען ווערען פון איהר שקלאַפין צו אברהמ׳ן, וועט בלייבען איהר אייגענטום און זי וועט איהם קענען ערציהען אין איהר גייסט. שרה האָט זיך אָבער ענטוישט. די שקלאַפין הגר ווערענדיג אַ מוטער פון אברהמ׳ס אַ זוהן האָט געבענקט נאָך די פרייהייט און האָט שוין מעהר נישט געקענט דולדען די אונטערטעניגקייט צו איהר האַרינטע שרה. ישמעאל הגר׳ס זוהן, איז דעריבער נישט ערצויגען געוואָרען אונטער׳ן איינפלוס פון אונזער מוטער שרה און האָט נישט געהאַט אין זיך די אייגענשאַפטען און גוטע זיטען וואָס עס האָט בעדאַרפט האָבען דער, וועלכער האָט געזאָלט ווייטער פאָרטזעצען אברהמ׳ס גייסט אויף דער וועלט. און אַזוי איז שרה געבליבען נישט געטרייסט און פערצאָגט אויף איהר שיקזאַל ביז... דאָס איז געווען דאַן, ווען שרה איז שוין געווען אין טיפען עלטער פון אַ ניינציג יעהריגע פרוי און אברהם אַנ׳אַלטער מאַן פון הונדערט יאָהר, האָבען זיך בעוויזען די דריי מלכים אין אברהמ׳ס געצעלט און איהם געבראַכט די בשורה, אַז שרה וועט שוואַנגער ווערען און געבוירען אַ זוהן, און נאָר דער זוהן, וועט זיין בעשטימט פון ג—ט צו ווערען דער פאָטער פון פעלקער, פון וועלכען די מענשהייט וועט זיך אַ ביישפּיל אַראָבנעהמען.

דערהערענדיג די דאָזיגע ווערטער האָט שרה טיף אינערליך געשמייכעלט: ווי אַזוי איז עס מעגליך, אַז איך אַלס ניינציג יעהריגע פרוי זאָל נאָך ווערען אויפגעפרישט און פרוכטבאַר און מיינע יוגענד זאָל בעגייט ווערען. און אויך מיין האַר איז אַלט! – עס דאַרף אגב בעמערקט ווערען, אַז דאָס איז דאָס איינציגע אָרט, וואו שרה רופט אָן איהר מאַן אברהם מיין האַר. דאָס איז ווידער אַ בעוויז אויף, וואָס פאַר אַ הויכע ענטוויקעלטע שטופע עס איז שוין דעמאָלס געשטאַנען דאָס יודישע פאַמיליען-לעבען, אַז די פרוי איז געווען כמעט אַ גלייכבערעכטיגטע גליד אין דער פאַמיליע, ווי דער מאַן.

ג—ט׳ס הבטחה איז מקוים געוואָרען. און אַוואונדער איז געשעהען. די ניינציג יעהריגע שרה האָט געבוירען אַ זוהן. ווי גרויס איז געווען די פרייד פון דער מוטער, וואָס ענדליך האָט איהר ג—ט געגעבען איהר אויסגעבענקטען טרוים און פערלאַנג, און ענדליך וועט קענען מקוים ווערען די הבטחה פון ג—ט, אַז אברהם, וועט זיין דער שטאַמפאָטער פון פעלקער. און דאָ האָט זיך שרה דערמאָנט איהר שמייכלען, בעת זי האָט געהערט די רייד פון די מלאכים, אַז זי וועט האָבען אַ זוהן, און אַלס אַ פעראייביגונג פון דעם דאָזיגען שמייכלען, האָט זי איהר זוהן אַ נאָמען געגעבען, יצחק, וואָס הייסט אויף העברעאיש, אויף דער שפראַך, וואָס אונזערע אור-עלטערן האָבען גערעדט, שמייכלען.

אברהמ׳ס הויז איז פול געוואָרען מיט פרייד, שרה׳ס גליק איז געווען פאָלקאָם, און אַ גליקליכע און אַ צופרידענע האָט זי ערצויגען איהר אויסגעבענקטען איינציגען זוהן יצחק אין איהר גייסט און איינגעפלאַנצט אין איהם אַלע גוטע זיטען און אייגענשאַפטען.

אין טיעפען זאַטען עלטער פון 127 יאָהר האָט די מוטער שרה אויסגעהויכט איהרע איידעלע נשמה און איז אַוועק פון דער וועלט. אַ לאַנגע צייט האָט דער געטרייער ליבענדער זוהן געטרויערט נאָך דער מוטער; ערשט אין דער הייראַט מיט רבקה׳ן האָט יצחק געפונען אַ טרייסט. אָט דאָס לעצטע איז נאָר אַ בעוויז, ווי הויך און געשעצט עס איז געווען די ראָלע פון דער פרוי אין דער אַלטער יודישער פאַמיליע; מיט שרה׳ס אַוועקגעהן פון דער וועלט איז פערשוואונדען געוואָרען די פרייד און האָפנונג פון אברהמ׳ס הויז — מיט רבקה׳ס אַריינקומען אין דעם פאַמיליען-קרייז — איז צוריקגעקומען די פרייד און די לעבענסלוסט.

חורבן ירושלים

שרה שענירער

ס׳זענען ערשט פערביי אַ פּאָר וואָכען, זייט מיר זענען, אין גייסט, צוזאַמען מיט אונזערע אבות — געשטאַנען ביים הר סיני און פון צווישען דונערען, בליצען און שופר-קלאַנגען, האָבען מיר געהערט די דונערנדע שטימע פון וועלט-בעשעפער און פון איהם איבערגענומען דאָס פייערדיגע געזעץ, דעם אש-דת — און שוין פערטונקלען זיך אונזערע געדאַנקען און פאַר אונזערע גייסטיגע אויגען שטעלט זיך פאָר דער שרעקליכסטער מאָמענט פון אונזער געשיכטע. —

יאָ, — ירושלים איז געפאַלען, צוויי מאָל געפאַלען, און שבעה עשר בתמוז ברענגט אונז ווידעראַמאָל זכרונות פונ׳ם

דאָזיגען שרעקליכען פאַל. און אויב דער תענית זאָל פאַר אונז זיין דאָס, וואָס ער דאַרף באמת צו זיין — אַ טאָג פון אמת'ער תשובה, וואָלטען מיר געוואָרען בעגייסטערטער און טיפער פערשטאַנען דעם זין פון יהדות. —

* * *

און צי איז דען נישט היינט די פאַסיגסטע צייט אויסצורופען צו אונז אַלעמען:

— יודען! פערלירט זיך פאָרט נישט אינ'ם זוכען נייע גליקען! קומט דאָך צו זיך אַליין, אויב איהר זענט באמת אויפ'ן וועג צו זוכען דאָס. צו וועלכען די יודישע נשמה בענקט אַזוי אין אַ משך פון קנאַפּע צוויי טויזענד יאָהר!?

און ווען מיר שטעלען זיך זעלבסט די דאָזיגע אויסרופונג'ס-פראַגע, מוזען מיר צוריק צוקומען צו אַ פראַגע, וועלכע איז געפרעגט געוואָרען בעת'ן חורבן:

— על מה אבדה הארץ — פאַרוואָס איז דאָס לאַנד פערלוירען געגאַנגען? — און קיין תשובה דערויף האָט קיינער נישט געקאָנט געבען, ביז —

— ויאמר ד' — דער בעשעפער זעלבסט האָט געזאָגט: — על עזבם תורתי אשר נתתי לפניהם — ווייל זיי האָבען פערלאָזט מיין תורה, וואָס איך האָב זיי געגעבען! — הלואי אותי עזבו ואת תורתי שמרו — הלואי וואָלטען זיי מיך פערלאָזען און מיין תורה געהיטען! — —

* * *

יאָ, — מיר האָבען גאָט'ס תורה פערלאָזט און די קאַלענדער-נאָטיץ וועגען די דריי וואָכען, איז נישט פאַר אונז אַ בלויזע נאָטיץ — זיי פיהרען אונז אַריין אין דער לעבעדיגער קאַטאַסטראָפע אונזערע און מיר הערען, ווי ירמי' הנביא רופט: „שמעו דבר ד' בית יעקב" — הערט אויס גאָט'ס וואָרט, יעקב'ס הויז! אָדער ווי ישעי' הנביא רופט הימעל און ערד פאַר עדות געגען יודען.

מיר הערען אויס זייערע ווערטער און מיר פיהלען, אַז ירושלים און דאָס בית המקדש, כאָטש זיי זענען געפאַלען, זענען זיי דאָך געבליבען אַ אייביג הייליגטום אין אונזער גלות. מיר הערען דורך זייערע ליפען די דונערדיגע ווערטער פון גאָט און נישט-ווילענדיג פרעגען מיר זיך:

וואָס וואָלט געזאָגט אַ ירמי' אָדער אַ ישעי', ווען ער וואָלט היינט צו אונז געקומען?

— „שמעו דבר ד' בית יעקב!!!"

אָט די דאָזיגע ווערטער האָט ירמי' געזאָגט אין די לעצטע טעג פון ירושלים און רבי לוי שטעלט זיך אָב אויף די דאָזיגע ווערטער און איז עס אַזוי מפרש: — הערט'ס! איהר וועט אַמאָל מוזען הערען, ס'וועט דאָך אַמאָל מוזען צוקומען צו אייער האַרץ! הערט עס אַלס תורה-וואָרט, כדי איהר זאָלט עס נישט דאַרפען הערען אַלס שטראָף-רייד! הערט'ס עס אַלץ שטראָף-רייד, כדי איהר זאָלט עס נישט דאַרפען הערען אַלס ווערטער פון פאָרוואורף! הערט'ס די ווערטער פון פאָרוואורף, כדי איהר זאָלט נישט דאַרפען הערען קיין מלחמה-טרומייטען! הערט'ס אינ'ם אייגענעם לאַנד, כדי איהר זאָלט עס נישט דאַרפען הערען אין אַ פרעמד לאַנד! הערט עס ביי אייער לעבען, כדי איהר זאָלט עס נישט דאַרפען הערען נאָכ'ן טויט! לאָזט אייערע אויערען הערען די ווערטער, כדי ס'זאָלען עס נישט מוזען הערען אייערע טרוקענע ביינער — ווייל אַמאָל וועט איהר עס דאָך פאָרט מוזען הערען! — — „הערט גאָט'ס וואָרט, איהר בית יעקב און אַלע פאַמיליען ישראל'ס!" —

* * *

און אַז דאָס וואָרט פון נביא האָט אונז שוין געעפענט די אויגען צו זעהען די אמת'ע סיבה פון אונזער ירידה, זענען אויך מיר, יודישע טעכטער מחויב זיך ערנסט צו פערטראַכטען, וויפיל פון די סיבות פון חורבן האָבען שוין געקענט מכפר-זיין אונזע גוטע מעשים.

אָבער ערנסט, ליבע שוועסטער, מוזען מיר זיך פערטראַכטען, נישט קוקען דורך קיין פערגרעסער-גלעזער, וועלכע ווייזען אונז אַז מיר מוזען זיך צופּאַסען צום גייסט פון דער צייט מיט אַלעם, סיי מיט קליידונג און סיי מיט בילדונג א. א. וו. לאָמיר זיך שוין איינמאָל פאַר אַלע מאָל אַראָבנעמען פון אונזערע אויגען די גייסטיגע בלאָנע, כדי מיר זאָלען זעהען, אַז נישט דאָס, וואָס ס'איז פרעמד, איז שעהן און גוט, נור דאָס, וואָס די תורה הקדושה הייסט אונז — אָט דאָס איז גוט.

און נור דעמאָלס וועלען מיר באמת קענען וויסען ווי נאָהנט אָדער ווייט מיר געפונען זיך נאָך פונ'ם מאָמענט, אין וועלכען גאָט זעלבסט וועט אויסרופען:

התעוררי, קומי ירושלים — וועק זיך אויף שטעה אויף, ירושלים! —

▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼

א. זאנענפריד

ROBÓW

(פון אַ בעזוך)

נאָטיצען און איינדרוקען.

ראַבאָוו. — אַפילו די נאָוואָ-טאַרג'ער בעפעלקערונג, גופא פון וועמען דאָס דאָזיגע דאָרף געפינט זיך סך-הכל אין אַ מרחק פון אַ פאָר וויאָרסט, -- האָבען אויך נישט געוואוסט, אַז ס'איז פאַרהאַן אין שכנות ביי זיי אַ דאָרף, אָדער דערפעל, מיט אַזאַ מין נאָמען, און אַ פשיטא שוין ביי אַ יוד פון אַ ווייטערער געגענד — פון צווייטען עק פוילען...

אויפ'ן וועג פון נאָווי-טאַרג קיין ראָבאָוו, האָב איך געטראָפען אַ עלטערען יוד, א בן-ששים, ווי כ'האָב זיך דערנאָך דערוואוסט, איז ער דאָקטאָר אין נאָווי-טאַרג פון כמה יאָהרען — און דערהערענדיג, אַז כ'געה קיין ראָבאָוו, האָט ער אויף מיר אויפגעשטעלט אַ פאָר פער'חידושטע אויגען, אַ שטייגער כ'וויל איהם אָבנאַרען, מיט אַ בעמערקונג, אַז ר'האָט דערפון נאָך קיינמאָל נישט געהערט...

ס'איז אָבער פאָרט פאַרהאַן אַ מקום אויף גאָט'ס וועלט, און דוקא אין אַ שעהנער, פרעכטיגער געגענד, וואָס האָט דעם דאָזיגען נאָמען. און זוכה געווען צו אַ פרסום האָט עס אַ דאַנק דעם סענאַטאָר ר' משה דייטשער דורך דער פערמיטלונג פון אַ געוויסען ה. גראזגרין וואָס האָט אויסגעזוכט דאָס דאָזיגע אָרט אין זיין גאַליציען, אַ שעה רייזע פון קור-אָרט זאַקאָפּאַנע, אַלס פאַסענד אָרט פאַר די פאָרט-בילדונגס קורסען פאַר לעהרערינ'ס פון די „בית יעקב"-שולע אין פוילען. פאַסענד — וואָרין ביי אונטעריכט פון וואָס ס'זאָל נישט זיין, האָט ממש די נאַטור אַרום אויסגעוויזען ווי זי וואָלט געשטאַנען צו דינסט דעם אונטעריכטער.

ספעהלט נישט פון אַ בליי-פעדער ביז — אַ שרייב-מאַשין... בעזונדערס צייכענט זיך אויס דער פענסיאָנאַט, וועלכער בעשפייזט אַלע ביד רחבה, מיט דער פיינסטער בעהאַנדלונג; און — אגב — דער אייגענטימער, ה' פיילשוס, בעליידיגט זיך גאָר אויף אַנ'אמת, ווען מ'גיט איהם אַ זאָג אַריין, אַז ער מאַכט אַ געשעפטעל דערביי. — חס-ושלום! — זאָגט ער — איך מיין אויך נאָר לשם שמים... —

דאָס לערנען קומט פאָר אין אַ וועלדעל; צווישען אַ פאָר געדיכטע אַלטע דעמבעס, זענען אויפגעשטעלט פראָוויזאַרישע בענק און אַ קאַטעדרא פאַר'ן דאָצענט. בכלל איז אויף דעם אָרט ביז יעצט זיכער נישט געהערט געוואָרען קיין יודיש וואָרט, און מכל שכן אַ קאַפּיטעל תנ"ך...

אָט שטעהט, למשל, דר. שמואל דייטשלענדער און לערנט דאָס קאַפּיטעל מ"ב אין תהלים. און ער גיט עס צו פערשטעהען אויף אַזאַ פרימיטיווען, איינפאַכען אופן, שילדערנדיג מיט דער הילף פון שכנות'דיגען טייכעל און הויכע בערג, ווי דער משורר האָט געזונגען: תהום אל תהום קורא לקול צנוריך — כל משבריך וגליך עלי עברו! — און ווייטער — ס'איז גראָד געווען אין אַ פאַרנאַכט — יומם יצוה ד' חסדו ובלילה שירה עמי! — און עס פיהלט זיך ווי אמת מסוגל די נאַכט מיט'ן בין-השמשות זענען פאַר פּאָעזיע...

און ווידער אַמאָל — אַ שעור פון הרב דר. יונה עהרענטרוי. זיין אויפגאַבע איז די שווערסטע — ער אונטערריכטעט „חיזוק הדת". ער לערנט גראָד וועגען די מלאכות אין שבת און מיט דער הילף פון די שכנות'דיגע פעלדער און הייזלעך שילדערט ער דעם הזורע, הקוצר, רשות היחיד מיט רשות הרבים א. א. וו. דאָס זעלבע איז אויך בעת די אונטערריכטען פון די פרל. ראָזענבוים און מאַנעס אין תנ"ך און אַנדערע לימודים.

אַז מ'קוקט זיך אַרום איבער דער געגענד, זעהט מען די שוואַרצע ציגיינער, אין אָבגעריסענע, אָבגעשליסענע מלבושים, וועלכע זענען אַזוי ווילד, דאָס זיי ווייסען נאָך אַפילו נישט, אַז מ'דאַרף זיך אַמאָל כאָטש אָבוואַשען. און סטיכיש שווימט אויף די אַלטע שאלה:

„ראו מה בין בני לבן חמי"!?...

בעת מיין זיין אין ראָבאָוו איניגע טעג און בעקענענדיג זיך גענוי און אַלזייטיג מיט די אונטערריכטען, האָב איך אַרויסגעטראָגען דעם אורטייל, אַז דאָס אָבגעלעגענע דערפעל ראָבאָוו וועט פאַר דער זיך-שאַפענדער „בית יעקב"-בעוועגונג האָבען אַ זעהר גרויסע היסטאָרישע בעדייטונג.

און אויך דר. דיימשלענדער און הרב דר. עהרענטרוי האָבען מיר ערקלערט:

„מיר זענען פול מיט דער האָפנונג, אַז דער ערשטער פאָרטבילדונג'ס-קורס עפענט אַ נייע תקופה פאַר דער טעכטער-ערציהונג ביי דער יודישער אָרטאָדאָקסיע אין פוילען, דערפאַר איז דער בעסטער גאַראַנטיע דאָס טיעף-רעליגיעזע געפיהל פון די לעהרערינ'ס, זייער ביישפּיללאָז אָפּפערונג פאַר דער הייליגער זאַך און דער אומבעגרענעצטער חשק-הלמוד. זיי וועלען ערציהען אמת-יודישע מוטער'ס און די מוטער'ס וועלען ערציהען אַ נייע יודיש דור."

אין אַ טאָל, אַרומגערינגעלט פון ביידע זייטען מיט הויכע בערג, וואָס זעהען אויס ווי שטיקער געפאַלענע פליגלען פון אַ אָדלער, וואָס ליגען איינער אויפ'ן צווייטען; די בערג זענען בעוואַקסען מיט רויהע, ווילדע גרעזער און אויף זייערע רוקענ'ס שטעהען מיט שטאָלץ אַלטע סאָסנעס, צו וועלכע ס'האָט זיך נאָך קיינמאָל נישט צוגעריהרט אַ האַנד פון אַ בשר ודם, — ליגען צעוואָרפען אַ פונפצעהן-צוואַנציג פויערישע הייזלעך, דערונטער אַ פאָר שוואַרצע, אַדורכגעלעכערטע ציגיינער-הייזלעך. אויף אַלעם ליגט אויסגעגאָסען אַ טויטע שטילקייט, וואָס ווערט אָבער נישט-וואו נישט-ווען איבערגעריסען דורך דעם רוישען פונ'ם איילענדיגען שטראָם פון די דונאַיעץ-אָדערען, וואָס שלענגלען זיך צו פוסענ'ס די דאָזיגע טאַטראַ-בערג און האַרט נעבען די הייזלעך.

אָנגעקומען אַהין בין איך אַרום האַלב זיבען אין דער פריה. אַלץ אַרום איז נאָך געווען פערזונקען אין אַ טיפען, זיסען דאָרפישען שלאָף. דאָ-און-דאָרט האָבען זיך נור געמערקט נישט אויסגעשלאָפענע פויערישע שקצים'לעך, אָנגעטהון אין ווייסע, שווערע פילצענע הויזען — אַ ספּעציעלער פויערען-טראַכט אין זאַקאָפּאַנער געגענד, — שמאָלע, שוואַרצע קאַפּעלושלעך אויף זייערע קעפּ און געפּיטערט בהמות.

די זון האָט שוין גוט געשיינט און בעזונדערס שטאַרק בעגאָסען מיט איהרע שטראַהלען אַ ניי הייזעל, וועלכעס האָט זיך געפונען אויף אַ בערגעל. אַ דאַנק דער דאָזיגער בעשטראַהלונג האָט אָט-דאָס הייזעל געצויגען מיין בעזונדערע אויפמערקזאַמקייט. צוליב וואָס כ'האָב זיך געאיילט אַהין מיט שנעלערע טריט.

אינ'ם דאָזיגען הייזעל האָט געוואוינט צווישען אַנדערע, דער דירעקטאָר פון אַלוועלטליכען „קרן התורה", און גלייכצייטיג דירעקטאָר פון די קורסען, דר. שמואל דייטשלענדער, וועלכער האָט מיך אויפגענומען זעהר פריינדליך און אָנגעהויבען מיך צו בעקענען מיט אַלע איינריכטונגען און מיט דעם פראָגראַם פון די קורסען.

דר. דייטשלענדער ערקלערט מיר, אַז זייענדיג אין דער לעצטער צייט אין פוילען, איז ער געקומען צום אויספיהר, דאָס כדי געהעריג אַוועק צושטעלען אין פוילען די אָרטאָדאָקסישע שולען פאַר מיידלעך, איז קודם-כל נויטיג, אַז די לעהרערינס זאָלען ווערען ווי געהעריג אויסגעבילדעט. און דאָס האָפט ער צו דערגרייכען דורך כסדר'דיגע קורסען, וועמענ'ס התחלה ס'איז טאַקי אָט דער יעצטיגער.

און יעצט — די איינריכטונגען.

ס'איז באמת צו בעוואונדערען דעם פיינעם עסטעטישען געשמאַק און דאָס אמתע פערשטענדניס פון סענאַטאָר ר' משה דייטשער, וועלכער האָט זיך מיט אַלעם פעראינטערעסירט און איינגעאָרדענט מיט קאָמפאָרט, אַזוי דאָס אַפילו דער דירעקטאָר מיט די דאָצענטען, מערב-אייראָפּעער, זענען שטאַרק צופרידען פון די איינריכטונגען און האָבען דערויף אַפילו דאָס מינדסטע נישט צו טאַדלען—

די לופט — געזונד, פריש-געשמאַקהאַפט, ווי אין זאַקאָפּאַנער געגענד; די וואוינונגען פאַר 45 לעהרערינ'ס — ריין, הערליך, פּראַכטפאָל; און בעזונדערס די וואוינונגען פון דאָצענט הרב דר. עהרענטרוי און דירעקטאָר דר. דייטשלענדער, נעבען וועמענ'ס וואוינונג ס'געפינט זיך דאָס סעקרעטאַריאַט, וואו ס'געפינט זיך אויך לפי-שעה דאָס צענטראַל-ביורא פון אַלוועלטליכען „קרן-התורה". בפרט דאָס לעצטע איז איינגעאָרדענט מוסטערהאַפט;

נסיון...

מ. פייגענבוים

א בילד

ר' משה אברהם: א יוד, וואס פיהרט גרויסע מסחרים און א גרויסער תלמיד-חכם.

שרה: זיין ווייב.

חוה'לע: אנ'אויסגעגעבענע טאכטער.

אסתר'קע: א יונג מיידעל א הויקער.

אברהמ'לע: חוה'לעס מאן אויף קעסט.

דבורה: אברהמ'עלעס מוטער.

דוד: א יונגערמאן א בטלן, אברהם'עלעס תלמיד.

(א באסנאווער וואלד. צווישען די בוימער זעהען זיך קראנקע. אויף א נידריג, אנגעבונדען העננגעל-בעטעל זיצט חוה'לע — האלב אנגעלעהנט מיט א קרענקליך בלייך פנים. דערנע- בען אויפ'ן גראז זיצט שרה א פערזארגטע, פאבעט איבער פון ציים צו צייט מיט א צווייגעל. נאהנט צווישען די בוימער זעהט זיך ארומשפאצירען אברהם'לען מיט אנ'אפען ספר אין האנד. ס'איז שוין באלד נאכן טאג; די זון וויקעלט זיך הויך אויף די בוימער-שפיצען. פון ווייטענס ביי דער זייט מיט'ן וועג זעהט זיך אויפגעהן א וואלקען שטויב פון טרייבענדע בהמות).

חוה'לה: וואס האט געזאגט היינט דער דאקטאר, מא- מעשי? זאג מיר שוין. עס וועט מיך גארנישט ארען. גלויב מיר עס איז מיר גאר נישט קיין שאד די יונגע יאהרען מיינע, ניין. נאר דער גוטער מאן איז מיר א שאד... ווייטער נישט.

שרה: (מיט א געבייזער) זאלסט אויפהערען! הערסט! (אין דער שטיל) ביזטו א מבין דערויף נו? כ'ווייס נישט וואס זי וויל האבען וואס, ווייס איך נישט. ווי רעדט עס א יודיש קינד אזעלכע ווערטער? נאר! דער אויבערשטער וועט דיר שיקען די גאנצע רפואה שלימה! ער היילט אלע שלאפע האס- טו געזעהען, נו?

חוה'לע: (אויפזיצענדיג) מאמעשי, נור א יודיש קינד מעג אזוי רעדען: איך ווייס, דער אויבערשטער האט מיר מעהר קיין יאהרען נישט געגעבען און וויפיעל מיר קומט וועט עס געצעהלט זיין ביז איין רגע. מעהר בין איך נישט ווערט. נעהם איך דען נישט פארליעב?...

שרה: (דרעהט אוועק דעם קאפ און שווייגט. זי דער- זעהט פון ווייטענס דעם שטויב און כאפט זיך אויף) וואס וועל איך טענה'ן מיט דיר?.. ס'גאיעס טרייבען שוין די בהמות, זעה כ'וועל בעסער א לויף טהון צום געמעלק (זי לאזט זיך א- ראב מיט'ן וועג).

אברהמ'עלע (מיט'ן אפענעם ספר אין האנד, קומט- צו, שטארק פערטראכט) וואס ווילסטו, חוה'לע? (ער נעהמט איינקנייטשען א בלעטעל צו פערמאכען דאס ספר).

חוה'לע: (לאזט איהם נישט) ניין, פערמאך נישט. גארנישט נאר זעץ זיך דא אנידער און איך וועל אזוי צוקוקען זיך ווי דו לערנסט.

אברהמ'עלע: (אוועקזעצענדיג זיך) דו האסט ליעב חוה'לע, ווען איך לערען אויפ'ן קול מיט א ניגון. אמת? ווארט. השי"ת וועט העלפען, דו וועסט האבען די רפואה, מ'עט אהיימ- פאהרען בשלום פון דאנען. ס'געהט צו ווינטער, רעכען איך אי"ה דעם באהאכטיגען שיעור צו לערנען ביי אונז אין דער היים.

חוה'לע: (האקט איהם איבער) יא, יא איך וועל אייך טהיי ארײנדערלאנגען, דעם גרעסערען סאמאוואר וועל איך הייסען אויפשטעלען. לאנג וועל איך אויפזיין. פון דער גרוי- סער שטוב וועט זיך ארײנלויכטען און איך וועל זיך איינהערען. דו וועסט אברהם'עלע, מיט יענעם ניגון לערנען, ווען דו ביזט אמאל געווען אראבגעשטיגען צו אונז חתן-ווייז

אברהמ'עלע: (מיט א שמייכעל) אזוי געפעלט ער דיר!

חוה'לע: (ערגינערענדיג) ווי אצינד, געדענק איך עס נאך. איינמאל בעגינען, עס האט ערשט אנגעהויבען אין דרויסען שארען אויף טאג, האב איך זיך איבערגעוועקט אין דער דריטער שטוב האסטו דאמאלס געלערענט אהן טאטעשי, איי- נער אליין. איך האב זיך דאמאלס, אין דער שטיל, אויפ'ן געלעגער צעוויינט. עפעס האט מיין הארץ געצויגען צום וויינען... (עס בעווייזען זיך איהר טרעהרען אין די אויגען).

אברהמ'עלע: (בעצערנ'ט) וואס ווינסטו חוה'לע?

חוה'לע: איך בין שלאף. מען היט פאר דיר, די מאמע- שי לאזט מיך נישט א הוסט טהון, ווען דו ביזט דא. זי זאגט, אז א מאן דארף דאס נישט וויסען... אבער איך ווייס נישט פאר- וואס!... ניין? אדרבה! בעט פאר מיר, אברהמ'עלע! שפעט ביי- נאכט, ווען דו זיצסט אין לערענסט, דאמאלס בעט אויס ביים אויבערשטען פאר מיר נייע יאהרען, דער טאטעשי זאגט, אז ביי- נאכט איז די צייט פון רחמים. בעט פאר מיר. מ'עט דיר נישט אבזאגען...

אברהמ'עלע: (אראבגעהאנגען דעם קאפ, וויל עפעס זאגען, נאר כאפט זיך צוריק).

חוה'לע: וואס האסטו געוואלט זאגען?

אברהמ'עלע: (נישט גערן) אין דער תורה שטעהט, אז דאס ערשטע יאהר איז מען פטור פון צו געהן אין דעם קריעג, כדי מ'זאל די שמחה נישט צושטערען. חוה'לע! דער אויבער- שטער אליין איז אויך מקיים זיין תורה...

חוה'לע: (נישט פערשטאנען) פארוואס האט ג-ט אונזער שמחה צעשטערט?

אברהמ'עלע: (בלייך) רעד נישט אזוי. ס'איז א זינד א יוד מוז יעדען נסיון איבערטראגען...

חוה'לע: איך בין שלאף. אברהמ'עלע, דער דאקטאר זאגט, אז נור דער „פאן בוג קאן שענקען נייע יאהרען... (זי הייבט אן וויינען).

אברהמ'עלע: (בלעטערט דאס ספר, רעדט שטיל. דער אויבערשטער איז א רופא חולים...

(אין וואלד ווייזט זיך, אנקומענדיג, משה אברהם, סוחר'יש געקליידעט מיט א וואליזקע חוה'לע דערזעהט, ווישט אין דער גיך אויס די טרעהרען, שטעלט זיך אויף, מאכט א פריי פנים).

אברהם משה: (כמעט ארויפאלענדיג) גוט נ'אוונד. וואס מאכט עץ, — קינדערלעך? וואס מאכסטו, חוהלע? בעסער אביסעלע, הא?

חוה'לע: (בעמיהט זיך צו שטעהן געזונדטער) יא, טא- טעשי! ס'איז מיר בעסער א סך. וואס מאכסטו? זעה נור ווי שלעכט דו זעהסט אויס!

משה אברהם: (אויפהויבענדיג די הענד) נו געלויבט ביזטו טאטע אין הימעל דערפאר. נישט ווערט דעם חסד. וואס

איך מאך, פרעגסטו? א דאגה נו! (רייבט דעם שטערן) ס'איז דא געווג, ברוך-השם, קאפדרעהעניש. הם. מא... מן הסתם אז השי"ת האט אנגעהויבען העלפען וועט ער שוין העלפען. אזוי, איז דיר בעסער אביסעלע, זאגסטו. נו געלויבט השי"ת. (בלוצלונג מיט א שמחה צו אברהמ'עלען) נו, אברהמ'עלע, האסט געוואלט שטעלען משקה... אי, אי, אי... פעריאגט פערפלאגט... דער אלטער דאכט זיך הא? פונדעסטוועגען דער קאפ, די כלים, ב"ה, נאך נישט צו פערזינדיגען, אלע געשפארט זיך, אבער ס'איז אזוי ווי איך האב געזאגט. א בפירוש'ער ר"ן אין חולין איז עס: „מוטב שישחוט לחולה בשבת" איידער נבילה, כדי ער זאל נישט עובר זיין אויף יעדען כזית...

אברהמ'עלע (אביסעל אין פערלעגענהייט, קלערענדיג) אזוי זאגט בפירוש דער ר"ן? נו, איז וואס?

משה אברהם (אויפשפרינגענדיג כאפט איהם אן פאר זיין לאץ) הערסטו, שוין! געה זשע צוריק!.. (מיט א נינון) אז ווייטער כ'על זאגען, אז וואס, אז וואס, געדענק זשע, אז כ'על זיך איינ- ברענגען אנ'איסור אויף יעדען כ-ז-י-ת. יא, וואס זשע ווילסטו? בין איך דאך גערעכט טאקי!

אברהמ'עלע: (נישט לאזענדיג ענדיגען, מיט א ברען) צו וואס זשע דארף איך די „עשה" ווייטער פון „באש תשרופו"? (ביידע האמפערענדיג טראגען זיך אוועק און דערווייטערען זיך פון בוים צו בוים).

חוה'לע: (נאכקוקענדיג זיי) רבונו של עולם! שענק מיר נאך לעבען... דערבארעמדיגער ג-ט! ביי דיר איז דאך נאך אלץ מעגליך—ווען די שארף אפילו ריהרט שוין דעם האלז אן, איז דאך נאך אויך פערהאן צייט צו בעטען אויף רחמנות... (עס קומט אן אסתר'קע מיט א קריגעל מילך.)

אסתר'קע: נעהם חוה'לע! טרינק נור אויס אינגאנצאן גארנישט איבערגעלאזט זאל ווערען! (זי בעמערקט דעם פאטערס וואליזע) וואס? דער טאטעשי איז געקומען? וואו איז ער? ער האט נישט געזאגט צי ער האט צוריק בעקומען דעם פאדריאד? וואו איז ער? (זי וויל לויפען).

חוה'לע: (פערהאלט איהר) אסתר'קע, וואס זאגסטו, מ,האט ביים טאטעשי דעם פאדריאד אווטגעדונגען, ווער? ווען? פארוואס האט מען עס מיר גארנישט דערצעהלט?

אסתר'קע: (כאפט זיך צוריק) מ'ווייסט נישט אויף זיכער... עפיס כ'ווייס דארט... וואס מיין דאגה! גלאט... וואו איז דער טאטעשי?

חוה'לע: (מיט פרייד) מ'קריעגט זיך שוין ארום אין לער- נען, אט האסטו זיי דארט (זי טייטעלט אן צו דוד'לען).

אסתר'קע: (אוועקזעצענדיג זיך) חוה'לע! זעה נור, וואס ביי די מאנספערשוינען איז האסט בעדארפט זעהען יענע וואך, ווען דער טאטעשי איז אהיים געקומען צוריק פון פעסטונג א צע- רידערטער. מ'האט קיינער נישט געוואלט איבערפרעגען א ווארט. בראנשטיין האט געקלאפט אין טיש אריין, אלץ דער טאטעשי. ער וועט עס נישט איבערהאלטען. געדויערט נישט לאנג קומט אריין אברהם'לע פון שטיבעל עפעס מיט נאך צוויי יונגע- לייט, צעטראגען, פערקאכט און מען הויבט-אן ארויסשלאפען א האלבע שאנק ספרים. אפשר מיינסטו דריי רגע'ס האט געדויערט? דער טאטעשי איז שוין אין דער מיט!... א גאנצע נאכט ביז טאג זענען די קולות אויפגעגאנגען. אינמיטען אזא עגמת נפש.. ווי לייגט זיך גאר דער קאפ!..

חוה'לע (גלעט איהר) אסתר'קע, אסתר'קע! נאריש קינד! אלץ האבען זיי אין די בלעטער — א טרייסט אויף אלע צרות, א היילונג אויף אלע וואונדען...

שרה (לויפט-אן מיט א געבייזער) נו, עפעס גוט? וואס האסטו זיך בעסעקט! מ'עט נישט מאכען אנ'עק מיט'ן לעפעל וויעטשערע? ווייסט? ס'וואסער קאכט דאך שוין! אברהם'לען וועט שוין זיין אוועק דאס הארץ.

אסתר'קע: (ווייזט איהר די וואליזע) דער טאטעשי איז ערשט געקומען מיט'ן צוג. אט געהט ער דארטען מיט אברהם'לען זעהסט זיי? זעהסט? מ'שפאסט זיך שוין ווייטער.

שרה: (פערברעכט די הענד) נו, וואס זאגט עץ נישט צו דעם בעסער?.. שוין בעצייטענס? דא אניסטען האט זיך דאך געטהוען חושך ביז טאג. לאמיך נור אהינגעהן... דאכט זיך מיר, אז איכ'ל איהם מאכען... (זי וויל לויפען).

חוה'לע (פערהאלט איהר) לאז זיי, מאמעשי, לאז זיי!. דאס איז זייער שמחה' זייער גאנץ לעבען... דו פערשטעהסט עס נישט, מאמעשי... געה, געהטץ אהיים, קאכט זיי אב די וויעטשע- רע, (עס זעהט זיך אסוד'ן פון שרה'ן מיט אסתר'קען)...

חוה'לע: (ארומקוקענדיג זיך בלייבט שטעהן איינגע- טראכט אנטקעגען צום פעלד ווי עס פערגעהט די זון. צו זיך) אלץ איז בעשאפען געווארען צו טהוען דיין רצון... אויפצוגעהן און צו פערגעהן... זי שטעלט זיך אוועק נעבען א בוים און דא- ווענט שאקלענדיג פון א סידור'ל. (אברהם משה און אברהמ'עלע קומען אן, זיי בלייבען שטעהן שטיל עטוואס פון דערווייטענס, עס הערט זיך חוה'לעס וויינען:

„רפאנו ד' ונרפא"...

(פאראהאנג פאלט)

דבורה'לע

מרים א. קמיאטעק

(ענדע)

יא, — זי זעהט אין דער לבנה דער מוטער'ס פנים, אזוי עהנליך, אז זי האט זיך אזש אויפ'ן בעט אויפגעזעצט און גענוי- מען זיך בעסער ארײנקוקען אין איהר געשטאלט. און וואס מעהר זי האט זיך אין איהר איינגעקוקט, אלס מעהר האט זי דערקענט די מאמע מיט איהרע קלארע, שיינע און גרויסע אויגען און איהר תמימות'דיג, הארציג פנים, וועלכעס האט זי דערמאנט אן איהרע קינדער-יאהרען, אן די דאמאלסדיגע בין-השמשות-צייטען

אין די שבתים, בעת דער פאטער פלעגט געהען אין שטיבעל צו „שלש סעודות" און די מוטער פלעגט איהר נעהמען אויף דער קניע און דערציילען שיינע מעשה'לעך, מעשה'לעך וועגען מלאכים, וועגען גן-עדן און גיהנום, וועגען דער זון און לבנה מיט די שטערען. און אט דערמאנט זי זיך, אז די מוטער פלעגט איהר וועגען דער לבנה דערציילען אזא מעשה'לע:

„ווען דער רבונו של עולם האט בעשאפען די זון מיט דער לבנה, האט ער געזאגט צו דער זון: „דו זאלסט לייכטען פאר די

מענשען פון דער וועלט בייטאָג, און אַז דו וועסט זעהען טהון עפּעס שלעכט׳ס, זאָלסטו גאָרנישט טהון נור עס מיר דערציילען!״

— און צו דער לבנה האָט ער אויך דאָס זעלבע געזאָגט: דו זאָלסט לייכטען פאַר די מענשען פון דער וועלט ביינאַכט, און אַז דו וועסט זעהען טהון עפּעס שלעכט׳ס, זאָלסטו גאָרנישט טהון נור עס מיר דערציילען!״ —

„די זון האָט געטהון ג — ט׳ס בעפעהל; אָבער גאָר וועניג האָט זי געהאַט צו דערציילען, ווייל בייטאָג האָט קיינער נישט געזינדיגט. די לבנה ווידער האָט אַ סאַך געזעהען איז זי אָבער געווען אַ זעהר גוטע, אַ פרעהליכע, האָט זי קיינעם גאָרנישט געטהון נור בלויז געמוסר׳ט, אָנגענומען זיך פאַר׳ן שוואַכערען, געגעבען איהם אַ עצה, געוויזען דעם אמת׳ן וועג פאַר די, וואָס האָבען געבלאָנדזשעט אין איהם, מיטגעלאַכט מיט יעדען, וואָס איז געווען פרעהליך, מיטגעוויינט אויף יעדענס צער און געהיילט קראַנקע. און דערפאַר האָבען איהר אַלע ליב בעקומען......״

און אָט דערמאָנט זי זיך, אַז בעת איהר מוטער האָט געהאַלטען ביי דעם אָרט אין איהר דערציילען, האָט זי איהר געטהון אַ פרעג: און קליינע קינדערלעך אויך?

— יאָ, אַ ודאי — האָט זי געענטפערט—קליינע קינדערלעך האָט זי געגעבען צוקערלעך און שפּיל-זאַכען....״

- און מיר אויך?... — האָט דבורה׳לע, דערמאָנט זי זיך, ווידער איבערגעהאַקט דער מוטער.

„— אַז דו וועסט זיין גוט און יודיש וועט זי דיר אויך ברענגען!״

און היינט אויך?...

ניין, מיין קינד. הער אויס, וועל איך דיר דערציילען ווייטער. דערנאָך, אַז די מענשען האָבען נישט אָבגעהיט גאָט׳ס געבאָט, געטהון אַ סאַך עבירות, אויף וואָס די לבנה האָט זיי געמוסר׳ט און זיי האָבען נישט געוואָלט צו הערען, — איז די לבנה בייז געוואָרען, פערגעסען וואָס גאָט האָט איהר געזאָגט, אַז אַליין זאָל זי גאָרנישט משפט׳ן, — און זי האָט אַליין געשטראָפט.

„זענען דאַן די שלעכטע מענשען געלאָפען פערמסר׳ן די לבנה און זי גערופען צו אַ דין-תורה פאַר׳ן רבונו של עולם. די מענשען האָבען געטענה׳ט אַז די לבנה האָט נישט געפאָלגט גאָט׳ס ווערטער דעריבער דאַרף זי ווערען בעשטראָפט. די לבנה איז דאָך אָבער געווען אַ גוטע, האָט זי נישט געוואָלט זאָגען אויף קיינעם קיין שלעכט׳ס און זי האָט געשוויגען.

„און דער רבונו של עולם, דער שופט, כאָטש ער האָט גוט געוואוסט ווער ס׳איז שולדיג, האָט ער פונדעסטוועגען בעשטראָפט די לבנה, כדי מענשען זאָלען נישט זאָגען, אַז דער בית דין של מעלה גיט נישט אַרויס קיין ריכטיגען פּסק, און זיין שטראָף פאַר דער לבנה איז געווען, אַז זי זאָל שטענדיג שווייגען. און — זי שווייגט. זי היט זיך פאַר מענשען, היט אָב גאָט׳ס געבאָט, און אַפילו פאַר קיין גוטע קינדער וועט זי אויך שוין מעהר שפּיעל זאַכען נישט ברענגען. ניין, מיין שיין קינד, היינט שוין נישט!

און אַ הייסער קוש, געדענקט זי, איז געווען די מתנה וואָס די מוטער האָט איהר דעמאָלט געגעבען פאַר דער לבנה׳ס וועגען.

דערמאַנענדיג זיך אַזוי אין די קינדער יאָהרען, האָבען זיך אין איהרע אויגען געשטעלט טרעהרען און — זי איז אנטשלאָפען געוואָרען מיט אַ שטאַרקען געזונדען שלאָף..

— — סאַיז איהר געקומען חלומות...

פרייטאָג-צו-נאַכט׳ס. די שטוב איז ריין אויסגעפּוצט לכבוד שבת. אַ גרויסע, מעשענע לאָמפּ אין מיטען סופיט, איבער׳ן טיש, אויף וועלכען ס׳געפינען זיך זעקס זילבערנע לייכטער. אויבען-אָן אויפ׳ן טיש — צוויי גרויסע, געפלאָכטענע חלות, בעדעקט מיט אַ אויסגעהאָפטען זיידען דעק-טוך. אַ גרויסער זילבערנער בעכער מיט אַ פלאַש וויין. זילבערנע גאָפּעל, לעפעל און מעסער. די מאַמעשי שטעהט ביים עק טיש און מיט די הענד פערזיעקט זי דאָס פּנים און שעפּטשעט אַ תפילה צו גאָט - זי בענשט ליכט. שטיל אין שטוב. דער טאַטעשי איז געגאַנגען דאַווענען.

— — דבורה׳לע האָט געקוקט אויף איהר מוטער און געשוויגען. די מוטער האָט איהר געצוגעדריקט צו זיך, געקושט און געהאַלזט:

„— אַליין וועסטו מעהר שוין נישט בלייבען. דו וועסט געהען מיט מיר צום טאַטעשי דיינעם....

— ווייט איז עס?...

„— יאָ מיין קינד. מיר וועלען דאָך אָבער פליהען, וועט עס נישט לאַנג דויערען...״

און דאָרט וואו ס׳איז דער טאַטעשי זענען דאָ נאָך יודען, מיט אַ זאָלכע שיינע פּנים׳ער ווי ער?

„— יאָ מיין קינד!״

— און מיר וועלען נאָך צוריקקומען אויך?

„— ניין, מיין קינד!... — — —

און ביידע האָבען זיך פעסט געהאַלטען.

— מאַמעשי, נעם מיך מיט. לאָז מיך שוין מעהר נישט איבער אַליין... כ׳וויל נישט בלייבען מעהר אַליין... נעם מיך מיט צו דיר, און צום טאַטעשי - דאָרט אויבען, אין דער הויך...

און די מוטער האָט זי טאַקי מיטגענומען — — — —
— — — — — — — — — — — — —

זונטאָג האָט מען ביי דבורה׳לעס לויה געהאַלטען טרויעררעדעס און געלייגט קרענץ אויף איהר קבר. דער נאָמען פון „חבר׳טע דבורה״, וועלכער איז שוין געהאַט געוואָרען פערגעסען, איז צוריק אויפגעוואַכט געוואָרען. און קיינער האָט גאָרנישט געוואוסט, ס׳איז קיינעם נישט געקומען אויפ׳ן געדאַנק, אַז בעגראָבען איז געוואָרען נישט חבר׳טע דבורה״, נור דאָס קליינע דבורה׳לע מיט די צוויי דאַרע צעפּלעך און גרינע אַנגרעס-אויגען, דאָס קליינינקע דבורה׳לע, וואָס מורא-האָבענדיג איבערצובלייבען אַליין, האָט זי זיך געבעטען ביי דער מאַמעשי, אַז זי זאָל איהר מיטנעהמען — און די מאַמעשי האָט זי מיטגענומען אויפ׳ן וועג פון אייביגען, ליכטיגען ליכטיגקייט. צום קוואַל פון אייביגען גליק. — — — — — — — — — — — — — —

יעדע פרוי און פריילין
שיקט איהר לשנה-טובה וואונש נאָך דורכ׳ן
בית יעקב זשורנאַל
עס קאָסט נאָר 50 גראָשען

לידער

מאיר שוואַרצמאַן

* *
*

צי הערט איהר שטורמען אין שפּעטע נאַכט-שעה׳ן,
די רוישענדע טענער פון מיין אַלטיטשקער האַרפע?
צי ווייסט איהר ווער ס׳האָט מיך געפאַנגען גענומען
און מיין האַרץ צווישען באַרג און פעלז געשמידט?

– ס׳זענען וואַלען פון כנרת און ירדן –
שלאָגענדיגע סטרונעס אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער.
און זיי שלעפען מיין האַרץ איבער פעלדער ציון׳ס
און קלעמען עס איין צווישען חרמון און תבור;

שעדליץ, תמוז פ״ה.

סודות

ניין, זוך נישט דעם סוד פון דעם לעבען
אין ביכער, באַבלעטערט און שווער;
דער סוד וועט דיר שווערער נאָך ווערען
און פראַגען און קשיות — נאָך מעהר.

דו לערן זיך לייענען דאָס לעבען,
דאָס לעבען אזוי ווי עס איז;
קוק אווענד-צייט הויך צו די שטערען
צום שטויב אויך וואָס אונטער די פיס,

אין איטליכען בלאַט פון אַ בוימעל,
אין איטליכען פלאַטער פון ווינט,
אין איטליכען זשום פון אַ פליגעל,
אין איטליכען טוי-טראָפּ, וואָס רינט —

אַנטפּלעקען זיך סודות און סודות.
און איטליכער סוד איז אַ פרייד
אַז וואויל איז דעם אויער, וואָס הערט אויס
און וואויל איז דעם האַרץ, וואָס פערשטעהט!

אלישע

נקמה-בלומעז

(אוקראַינאַ—געווידמעט)

פעט איז יענע ערד געוואָרען
פון מענשען-בלוט און מענשען-צאָרן
און ס׳שפּראָצען דאָרטען פלאַנצען
נישט צו שמעקען, נישט אויף קראַנצען
נישט קאָלירטע, נישט קיין צאַרטע,
נור שרעקליך ווילדע, ווי שטיינער האַרטע.
און כאָטש אָהן צונג, אָהן נשמה,
רעדען זיי אַ לשון פון נקמה...

ל.—ן.

ש. לעבען.

פאַרנאַכט

מיין באָבע,
פאַרנאַכט-צייט
שטיל-טרויעריג
מיר האָט דערצעהלט:

„די וועלט, קינד—
„אַ גרויסער עמוד:
„ליכט ברענען, לעשען זיך
„אין איהר תמיד.

„דורות מיט דורות
„פערגעהען;
„און פרישע—ווידער
„אויפשטעהען.

„ס׳שיינט זיך,
„אַזוי שיין
„אָבער באַלד—
„זי וועט פערגעהן.

„די וועלט, קינד—
„אַ גרויסער עמוד:
„ליכט ברענען, לעשען זיך
„אין איהר תמיד!!!״

אונזערע טעכטער-שולען און פרויען-ארגאניזאציעס.

אַלגעמיינער איבערזיכט און סטאַטיסטיק

בענדין.

די „בית יעקב"-שולע אין בענדין, איז געגרינדעט געווארען אין חשון תרפ"ה. דורך דער פערהעלטניסמעסיג קורצער צייט, האָט זיך די שולע ערוואָרבען אַ זעהר גוטען נאָמען אין דער שטאָט. אַזוי אַז די צאָהל שילערינ'ס דערגרייכט היינט ביז 120.

בקרוב וועט די שולע ווערען אַ בערגעטראָגען פון יעצטיגען ענגען לאָקאַל אין אַ נייעם, בעקוועמערען וועלכער בעשטעהט פון 6 צימערען.

די עלטערע שילערינ'ס זענען אָרגאַניזירט אין אַ פעראיין, וועלכער זאָרגט פאַר די אָרימע קינדער, שאַפענדיג פאַר זיי וועש, הלבשה, ביכער א. ד. גל.

די שולע ווערט געלייטעט דורך פרל. אסתר ראָזאַ. איהר עקזיסטענץ האָט די שולע צו פערדאַנקען די ה"ה: מ. ח. קאַמינער, דוד סקאָטשילאַס און ישראל יוסף.

אין בענדין עקזיסטירט אויך אַ אָרגאַניזאַציע פון אָרטאָדאָקסישע פרויען, וועלכע פיהרט אָן אַ ברייטע קולטורעלע און פילאַנטראָפּישע טעטיגקייט, ווי: פאַך-קורסען, ביבליאָטעק, ביקור חולים א. א. וו. אין דער שפּיץ פון דער אָרגאַניזאַציע שטעהען די פרויען: הרבנית מפה, יוכבד אַלטער, פיגא ברוידער, ווייסבעקער און טעלנער.

קאַליש.

אין קאַליש איז געגרינדעט געוואָרען אין יאָהר תרפ"א אַ אָרטאָדאָקסישע מיטעל-שולע פאַר מיידלעך. געגרינדעט די דאָזיגע שולע האָט דר. לוי נימצעוויטש.

זייט איהר עקזיסטענץ האָט די שולע אַדורכגעמאַכט פערשידענע קריזיסען. לעצטענס אָבער איז אַ דאַנק די ה"ה טרויבע, בלומענטאל און פוקס, געדינגען געוואָרען אַ לאָקאַל פון 12 גרויסע שטובען מיט אַלע מאָדערנע טעכנישע און היגיענישע איינריכטונגען, וואָס זענען נור נויטיג פאַר אַ שולע. דער נייער לאָקאַל מיט זיינע איינאָרדנונגען מאַכען אַ אימפּאָזאַנטען איינדרוק אויף יעדען בעזוכער.

ביים היינטיגען טאָג לערנען אין דער שולע 300 שילערינס. ביז 20 פּראָצענט פון זיי לערנען גענצליך אומזיסט און 40 פּראָצענט—פאַר האַלבע פרייזען.—דער גרויסער שול בודזשעט ווערט געדעקט אַ דאַנק דער ענערגישער בעמיהונג פון די איבענדערמאַנטע עסקנים.

עס דאַרף מיט פרייד בעמערקט ווערען, דאָס הגם די שולע איז אין איהרע אַלע איינריכטונגען העכסט מאָדערן און מוסטערהאַפט, — איז אויך דער רעליגיעזער גייסט אַ זעהר צופרידענשטעלענדער. דאָס לעצטע האָט די שולע אין אַ גרויסער מאָס צו פערדאַנקען דער לעהרערין פאַר רעליגיעזע לימודים פרל. פוזנער.

לעצטענ'ס ווערען אויך אונטערגענומען ענערגישע שריט פאַר'ן גרינדען אַ אָרגאַניזאַציע פון אָרטאָדאָקסישע פרויען און פריילינ'ס.

בלאַשקי.

אין בלאַשקי איז די „בית יעקב"-שולע געגרינדעט געוואָרען אין אב תרפ"ד. די שולע האָט צו פערדאַנקען איהר גרינדונג און עקזיסטענץ די פרויען: בריקמאַן, באָרנשטיין און די פּאָרזיצערין פון דער דאָרטיגער „בית יעקב"-אָרגאַניזאַציע פרוי שטראָהוויס.

פון חודש ניסן ה. י. לייטעט מיט דער שולע פרל. ד. שיקערקא. אין דער שולע לערנען יעצט ביז 100 שילערינס, דערונטער אַזעלכע, וואָס זייערע עלטערן געהערען צו אַנדערע, נישט-אָרטאָדאָקסישע ריכטונגען.

ס'איז כדאי צו בעמערקען, אַז נישט-קוקענדיג אויף די שטערונגען מצד געגנערישע גרופּירונגען, עקזיסטירט און ענטוויקעלט זיך דאָך די שולע מיט גרויס ערפאָלג, אַ דאַנק די ענערגישע בעמיהונגען פון די אויבענדערמאָנטע פרויען.

אָזאָרקאָוו.

אין אָזאָרקאָוו איז געגרינדעט געוואָרען אַ „בית יעקב"-שולע אין טבת תרפ"ד, אַ דאַנק דעם פר. זעס פון יעצטיגען „בית יעקב"-קאָמיטעט, ר' משה וואָלף טרויבע. אין דער שולע לערנען ביז 120 שילערינ'ס. די שולע ווערט געלייטעט דורך פרל. שטאָקמאַן.

די דאָזיגע שולע האָט לעצטענ'ס אַ גרעסערען דעפיציט. דער שול-קאָמיטעט בעשטעהט פון די ה"ה: מ. וו. טרויבע, דוד שוויענטאָוויטש, העניך ישמח, יחיאל מאיר וויל, נח פיליצער א. א.

לענטשיץ.

אין לענטשיץ איז געגרינדעט געוואָרען אַ „בית יעקב"-שולע אין כסליו תרפ"ד. אין דער שולע לערנען ביז 80 שילערינ'ס און זי ווערט געלייטעט דורך פרל. שעראַדזקאַ.

מיט דער שולע פעראינטערעסירט זיך דער קאָמיטעט פון דער דאָרטיגער פרויען-אָרגאַניזאַציע, די פרויען: באננא, סאָבוטקא, ראָטאפּפעל און פרענקעל, — און אַ ספּעציעלער מענער-קאָמיטעט, וועלכער בעשטעהט פון די ה"ה: ש. כענטשינסקי, א. ברוין, ה. האָלענדער, ה' יאַקובאָוויטש און דער פרעזעס פון דער יודישער קהלה אין לענטשיץ, ה' ש. ראַוויצקי, וועלכער האָט אויך אויסגעפּועל'ט ביי דער קהלה אַ שטענדיג סובסידיום פאַר דער שולע.

מחמת דער קריטישער צייט אָבער, לעבט די שולע לעצטענס איבער אַ שווערען פינאַנסיעלען קריזיס.

וולאָצלאַוועק.

אין וולאָצלאַוועק איז געגרינדעט געוואָרען אַ „בית יעקב"-שולע אין חשון תרפ"ד. אין אָנהויב האָט די שולע געהאַט נור 50 שילערינס. וועהרענד דער צייט, האָט זיך די צאָהל שילערינס געהאַט פערגרעסערט ביז אויף 120. לעצטענס אָבער איז די צאָהל שילערינס צוריק געפאַלען אויף 70.

די שולע ווערט געלייטעט דורך פרל. פרנס. דער שול-קאָמיטעט בעשטעהט פון די פרויען: רחל רובינשטיין, פוקס, רזעשעווסקאַ, האַנדעלסמאַן, גערטמאַן, איילענבערג, גאָלדפלאַם און ראַטמאַן.

בעזונדערס בעמיהט זיך שטאַרק פאַר דער שולע די פאָרזיצערין פון קאָמיטעט, פרוי רחל רובינשטיין.

כראניק

— די אָרטאָדאָקסישע פרעסע אין פוילען און אויסלאַנד האָט אין דער לעצטער צייט אָנגעהויבען אָבגעבען גרעסערע אַרטיקלען און נאָטיצען געווידמעט דער „בית יעקב"-בעוועגונג אין פוילען בכלל און אונזער זשורנאַל בפרט.

אַזוי האָבען זיך געפינען לענגערע אַרטיקלען אין „וואָכענבלאַט יוד", אין ווילנער „דאָס וואָרט" און אין שעדליצער „אונזער וועג".

בעזונדער'ס וואַרם רופען זיך אָב די אָפיציעלע אָרגאַנען פון דער אָרטאָדאָקסיע אין אויסלאַנד — דער פראַנקפורטער „איזרעליט", און די ווינער „יודישע פרעסע". דער „איזרעליט" ווידמעט בסדר'דיגע רעצענזיעס יעדען פריש-ערשינענעם נומער פון אונזער זשורנאַל.

— דאָס גרינדען פונ'ם צענטראַלען סעקרעטאַריאַט פאַר'ן אָרגאַניזירען אָרטאָדאָקסישע יוגענד-פרויען אָרגאַניזאַציעס אין פוילען „עזרה" (קבוצת בנות אגודת ישראל) האָט אַרויסגערופען אַ אַלגעמיינע בעגייסטערונג און טאָג-טעגליך קומען אָן אין סעקרעטאַריאַט בעגריסונגען פון אַלע עקען פוילען.

דער „בונדעס-טאַג" פון די אגודת ישראל-יוגענד אָרגאַניזאַציעס אין דייטשלאַנד, וועלכער איז אָבגעהאַלטען געוואָרען אין ווירצבורג פון י"ב—י"ד אב, האָט אָנגענומען אַ פּאָזיטיווע שטעלונג צו דער דאָזיגער בעוועגונג און האָט בעשלאָסען בייצוהעלפען מיט אַלעם וואָס ס'וועט נור זיין מעגליך.

— צו דער איבענדערמאָהנטער יוגענד-קאָנפערענץ אין דייטשלאַנד, האָט אויך אונזער רעדאַקציע אַרויסגעשיקט אַ טעלעגראַפישע בעגריסונג.

— אין משך פון די לעצטע דריי חדשים האָט ה' א. ג. פרידענזאָן פאָרטגעזעצט זיינע בעזוכען און רעפעראַטען פאַר דער „בית יעקב"-בעוועגונג אין פאָלגענדע שטעדט: וולאָצלאַוועק, לובין, וויעלון, ווישקאָוו, לוטע-מוב, זלאָטשעוו, קאַליש, טאָמאַשוב (לוב.), אָזאָרקאָוו, לענטשיץ, קוטנאָ, לוקאָוו א. א.

אין די דאָזיגע שטעדט האָט ה' פרידענזאָן געהאַלטען רעפעראַטען אין שטעדטישע שוהלען, בתי-מדרשים, עפענטליכע זאַלען א. ה. גל. די רעפעראַטען האָבען אומעטום געהאַט אַ געהעריגען ערפאָלג.

פון קומענדיגען נומער אָן וועלען זיך דרוקען בסדר אין אונזער זשורנאַל ה' פרידענזאָנ'ס רייזע-נאָטיצען, איינדרוקען און בעמערקונגען.

— פון זיין לעצטער פּראָפּאַגאַנדע-רייזע אין שול-בעזוכען, האָט ה' פרידענזאָן צוזאַמענגעשטעלט אַ אויספיהרליכען מעמאָראַנדום, אין וועלכען ער ווייזט אָן די תיקונים וואָס זענען נויטיג פאַר דער ענטוויקלונג און אויסבויאונג פון די „בית יעקב"-שולען. דער דאָזיגער מעמאָראַנדום איז דורך דער פערמיטלונג פון אונזער רעדאַקציע איבערגעגעבען געוואָרען דעם הויפּט-דירעקטאָריום פון „קרן התורה" אין ווין, אויף די האַנד פון לייטער פון „קה"ת", דער בעריהמטער פּעדאַגאָג ה' ד"ר. שמואל דייטשלענדער.

אַ דאַנק דער איניציאַטיוו פון לייטער פון דער לאָדזער „בית יעקב"-שולע ה' י. ג. קאַמיענייץ איז לעצטענס געגרינדעט געוואָרען אַ נייע „בית יעקב"-שולע אין ראַיאָן פון גוי-ער'ס מאַרק אין לאָדז.

ס'זענען אויך איינגעאָרדענט געוואָרען איניגע פערזאַמלונגען פאַר פרויען אינ'ם זעלבען ראַיאָן אויף וועלכע ס'זענען אַרויסגעטרעטען מיט רעפעראַטען די לעהרערין פרוי פּאַגעל און פרוי קאַמיענייץ. ס'זענען אויך אַרויסגעטרעטען מיט דעקלאַמאַציעס די שילערינס פון דער לאָדזער „בית יעקב"-שולע: י. פרידענזאָן ל. זיסמאַן א. א.

— פרוי ש. שענירער האָט לעצטענס בעזוכט די „בית יעקב"-שולען אין דאָמבראָוואַ, בענדין, סאָסנאָוויץ, זאַווירטשע א. א. אין די אַלע שטעדט זענען אַדורכגעפיהרט געוואָרען מיט'ן אַנטייל פון פרוי שענירער אַרגעמיינע פערזאַמלונגען, בעת וועלכע ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען דער גוטער פאָרטשריט פון די שילערינס.

אַ דאַנק דער פרוי שענירער זענען אויך געגרינדעט געוואָרען נייע שולען אין לוקאָוו און סטרזעמיעשיץ.

— בקרוב וועט אין פערלאַג „בית יעקב" אין לאָדז ערשיינען אַ לערן-בוך פאַר קינדער אונטער'ן נאָמען: „דאָס יודישע יאָהר".

דאָס דאָזיגע לערן-בוך נעהמט אַרום אַלע ימים טובים און יומא-דפגרא'ס אין יאָהר. יעדער קאַפּיטעל איז נאָכ'ן טעקסט פערזעהען מיט פראַגען, וועלכע זענען פּעדאַגאָגיש זעהר גוט אויסגעשטעלט.

— אין אונזער רעדאַקציע איז ערהאַלטען געוואָרען אַ גאַנצע ריידע נייע אָרטאָדאָקסישע ביכער אַרויסגעגעבען דורכ'ן אָרטאָדאָקסישען פערלאַג „מסורה" אין לאָדז, ווי: 1) פּראָפ. ד"ר. יעקב ישראל דע-האַן—„ירושלים", סקיצען פון טאָג, אויטאָריזירטע איבערזעצונג דורך ד"ר. ק. נעמיראָווער 112 זייטען. 2) וולא-... — „תלמוד", אַ פּאָפּולער-וויסענשאַפטליכע אָבהאַנדלונג וועגען תלמוד, איבערזעצט פון רוסישען. 3) — —

— — — — — — — — —

„Vom Sinn des Judentums". Ein Buch zu Ehren N. Birnbaums. Red.—הרה"ג א.מ.קאַפּלאַן זצ"ל און מ.לאַנדוי, פערלאַג „חרמון" פראַנקפורט א.מ. 350 זייטען.

געגויערע אָבהאַנדלונגען — אין די קומענדיגע נומערן.

— דער ערשטער נומער „קינדער-גאָרטען" איז געוואָרען זעהר וואַרם אויפגענומען מצד דער אָרטאָדאָקסישער געזעלשאַפט.

דער צווייטער נומער ערשיינט אין די נאָענטסטע טעג און וועט זיין פּעדאַגאָגיש זעהר גוט בעאַרבייט.

— אין אונזער פערלאַג איז געעפענט געוואָרען אַ אַגענטור פאַר אָרטאָדאָקסישע ליטעראַטור, וואו ס'איז צו בעקומען אַלע ערט ביכער צו בילוגע פרייזען און צוגענגליכע בעדינגונגען.

זאַמעלט פאַר אייערע
בעקאַנטע און פריינד
לשנה-טובה-ווינשעס

לובין.

אין לובין איז אַ „בית יעקב"-שולע געגרינדעט געוואָרען אין ווינטער תרפ"ה, אַ דאַנק דער ענערגישער אַרבייט פון דאָרטיגען רב'ס זוהן, דער איבערגעגעבענער „אגודה"-עסקן, יוסף חיים פיאָטרקאָווסקי.

אין דער שולע לערנען 70 שילערינס און זי ווערט געלייטעט דורך פרל. שילעט. דער קאָמיטעט בעשטעהט פון די פרויען: הרבנית פיאָטרקאָווסקאַ, קלעטשעווסקאַ, רחל קוואַשניעווסקאַ, סאָר-גענשטערען, סאָכאַטשעווסקאַ, טויבע, צייטאַק און שרה קוואַשניעווסקאַ.

לוקאָוו.

אין לוקאָוו איז געגרינדעט געוואָרען אַ „בית יעקב"-שולע ערשט אין סיון תרפ"ה. איינגעשריבען אין דער שולע האָבען זיך ביז 300 שילערינס, צוליב'ן ענגען לאָקאַל אָבער, לערנען דערווייל נאָר 180 שילערינס. בקרוב וועט די שולע ווערען איבערגעטראָגען אין אַ בעקוועמערען לאָקאַל, אַזוי אַז די רעשט שילערינס וועלען אויך קענען לערנען אין דער שולע.

די שולע ווערט געלייטעט דורך פרל. כ"ץ. דער קאָמיטעט פון דער שולע בעשטעהט פון די ה"ה: מ. גראָדזינסקי, א. ד. ראָזענבערג, י. דעמבאָוויטש, י. גאָלדמאַן, ה. ל. לענצער און דער בעוואוסטער אָרטאָדאָקסישער עסקן, דאָזאָר און ראַטמאַן, ר' איטשע מאיר ווײַנטרויב.

אַ בעזונדערען דאַנק פאַר דער עקזיסטענץ פון דער שולע, פערדינט דער צייטווייליגער קאָמיטעט פון דער אָרטאָדאָקסישער יוגענד-פרויען-ציניציאַטיוו פרל. ברוין און פרל. לייבאָוויטש.

טשיזשעוו.

אין טשיזשעוו איז די „בית יעקב"-שולע געגרינדעט געוואָרען נאָך אין זומער תרפ"ג. נישט-קוקענדיג דערויף, וואָס טשיזשעוו איז אַ קליין און אָרים שטעדטעל, איז דאָך די שולע געשאַפען געוואָרען אַ דאַנק איינינע הייסע „אגודה"-אידעאַליסטען און דער עיקר אַ דאַנק דעם פאָרזיצענדער פון דער דאָרטיגער „אגודת ישראל" ר' אברהם שוואַרץ, וועלכער האָט אָבגעגעבען אַ לאַנגע צייט אין זיין הויז אַ לאָקאַל פאַר דער שולע.

אין דער שולע לערנען יעצט ביז 70 שילערינס. די שולע ווערט געלייטעט דורך פרל. שעראַדזקאַ. דער שול-קאָמיטעט בעשטעהט פון פאָלגענדע ה"ה: הרב ר' שלמה צבי צאָלקע, שלום פייוועל צוקראָוויטש, ח. מ. בער, משה וועגניערקאַ, יצחק טאָמבאַך און אברהם שוואַרץ.

אָסטראָוו-לאָמזשינסקי.

אין אָסטראָוו-לאָמזש. איז די „בית יעקב"-שולע געגרינדעט געוואָרען אָ הויב תרפ"ה. אין דער שולע לערנען היינט בערך 80 שילערינס. די שולע ווערט געלייטעט דורך פרל. טרויבע.

מיט בעדויערען, מוז מען ליידער בעמערקען, אַז אין דער דאָזיגער שטאָדט, איז דער אינטערעס פון דער אָרטאָדאָקסישער בעפעלקערונג צו דער שולע זעהר אַ שוואַכער. דעם גאַנצען עול און זאָרג פאַר דער שולע טראָגט אויף זיך דער עסקן ר' יעקב בער גרופ.

אָסטראָלענקאַ.

אין אָסטראָלענקאַ איז אַ „בית יעקב"-שולע געגרינדעט געוואָרען ערשט אין סיון תרפ"ה, איינגעשריבען אין דער שולע האָבען זיך 120 שילערינס.

די הויפט-טהוער אין דער דאָזיגער שולע איז ר' יעקב נאַשעלסקי, וועלכער האָט אויך אויסגעבאָרגט אַ סך געלד אויף דעם גרינדונגס-פאָנד פאַר דער שולע. די שולע ווערט געלייטעט דורך פרל. ראָטה.

קאָנסטאַנטין.

אין קאָנסטאַנטין איז די „בית יעקב"-שולע געגרינדעט געוואָרען אין ניסן תרפ"ה. באַלד בעת'ן עפענען די שולע, האָבען זיך פערשריבען 54 שילערינס. אין חודש סיון אָבער האָט שוין די צאָהל שילערינס דערגרייכט ביז 90, אַזוי אַז אין דער קאָנסטאַנטינער „בית יעקב"-שולע לערנען כמעט אַלע יודישע קינדער פון'ם שטעדטעל.

די שולע ווערט געלייטעט דורך פרל. שייער און דעם עסקן ה' ווידאַווסקי. דער שול-קאָמיטעט בעשטעהט פון די פרויען: גינ-שטיין, לאַנגפוס, וואַרטסקאַ, שאַטאַן, געזונדהייט, גלאַטשטיין, גוטער-מאַן, שייבע און פרל. ווידאַווסקאַ.

קאָרעספאָנדענציעס

קוטנאָ.

מיט אַ קורצער צייט צוריק, איז דורך דער איניציאַטיוו פון דער לעהרערען פון דער היגער „בית יעקב"-שולע, פרל. ג. זאַלצבערג, איינגעאָרדענט געוואָרען אין גרויסען זאַל „פּאָלאָניאַ" אַ קינדער פאָרשטעלונג, וועלכער האָט זיך גלענצענד גוט איינגעגע-בען און דער פיל-קעפיגער פרויען-עולם האָט געמאַכט די קינדער מיט דער לעהרערען לאַנג-דויערנדע און שטורמישע אַפּלאָדיס-מענטען.

די דאָזיגע פאָרשטעלונג האָט איבערגעלאָזט אין דער שטאָט אַ זעהר גוטען רושם, אַזוי, אַז באַלד צומאָרגענס האָבען זיך פערשריבען אין דער שולע אַ גרעסערע צאָהל נייע שילערינס.

אַ דאַנק דריקען מיר אויס דער געעהרטער פרוי יאַליצער און די פרייליינס: יאַכימאָוויטש, קאָרזיץ און ויאַלאַפאַן, פאַר זייער מיטהילף בעת'ן אַדורכפיהרען די פאָרשטעלונג, און גאָר בעזונדערס דער לעהרען, פרל. זאַלצבערג.

דער שול-קאָמיטעט.

זשאַרקי.

שבת דעם צווייטען טאָג שבועות איז דאָ פאָרגעקומען אַ גרויסע פרויען-פערזאַמלונג אויף וועלכער ס'איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ לענגערער רעדע די לעהרערין פרל. קאָהן, וועגען דער באַדייטונג פון חג-השבועות. אַ שטאַרקען איינדרוק האָט געמאַכט די שבועות-שמועסען צווישען פרל. זשאַרקאָווסקי און פרל. האַגע מאַן.

די פערזאַמלונג האָט איבערגעלאָזען אין דער שטאָדט אַ שטאַרקען רושם און ס'איז דורך איהר פערגרעסערט געוואָרען די צאָהל שילערינס, וועלכע דערגרייכט שוין היינט ביז 120.

די אָרגאַניזאַציע פון אָרטאָדאָקסישע פרויען און טעכטער וואָס עקזיסטירט אין אונזער שטאָדט, אונטערשטיצט שטאַרק די שולע. אַ בעזונדערען דאַנק פערדינט די לעהרערין פרל. קאָהן, פאַר איהר ערפאָלגרייכער שול-אַרבייט.

א. באָרנשטיין.

סטאַניסלאַוו.

אין דער היגער „בית יעקב"-שולע זענען לעצטענס פאָרגעקומען אַ גאַנצע רייהע פעראַנשטאַלטונגען, ווי: חנוכה — אַ פאָרשטעלונג: „יהודית", חמשה עשר בשבט — אַ פאָרטראַג-אָוועגד, פורים — אַ פאָרשטעלונג און שבועות — פאָרטראַגען מענינא דיומא.

ביי דער שולע עקזיסטירט אויך אַ ביבליאָטעק, וואו ס'גע-פינען זיך אַ גרויסע צאָהל אָרטאָדאָקסישע ביכער, וואָס דערפאַר פערדינט אַ גרויסען דאַנק די לעהרערין פרל. קירשענבוים, ווי אויך די פרויען: בערקמאַן, גריספעל, הרבנית וויעליטשקער, וואָרמאַן, שלייען, ג. ווײַדענפעלד, פ. ווײַדענפעלד און נעבענצאַהל.

דעם אויפריכטיגסטען דאַנק פאַר זייער מיהפולער אַרבייט לטובת דער שולע פערדינען הרבנית וויעליטשקער און ה' נעבענצאַהל.

ס'וואָלט כדאי געווען, אַז די איבריגע אָרטאָדאָקסישע פרויען און עסקנים אין אונזער שטאָדט, זאָלען זיך אַ ביסעל מעהר פער-אינטערעסירען מיט דעם מאַטעריעלען מצב פון דער שולע.

„אגודה" קאָרעספאָנדענט.

זאַוויערציע.

אין זאַוויערטשע איז געגרינדעט געוואָרען אַ „בית יעקב"-שולע אין אב תרפ"ד. אין דער שולע לערנען היינט ביז 120 שילערינ'ס און זי ווערט געלייטעט דורך פרל. שיף.

דער שול-קאָמיטעט בעשטעהט פון די עסקנים: ח. האָבער-מאַן, י. ראָזענבלום, י. צווייגעל און חיים קליינער.

זדונסקאָ-וואָלאַ.

אין זד.-וואָלאַ איז געגרינדעט געוואָרען אַ „בית יעקב"-שולע נאָך אין זומער תרפ"ג, אַ דאַנק דער איניציאַטיוו פון די פרויען גראָס און שטאַטאַן.

אין דער שולע לערנען היינט 120 שילערינס און זי ווערט געלייטעט דורך פרל. רידא. ס'זענען לעצטענס אויך געוואָרען איינגעפיהרט אין דער שולע למודי חול, וואָס דערמיט איז אין אַ גרויסער מאָס פערגרעסערט געוואָרען דער אינטערעס פון דער בעפעלקערונג פאַר דער שולע.

כאַראַקטעריסטיש איז, אַז בעת מיט אַ קורצער צייט צוריק, ווען ס'האָט געווײַלט אין זד.-וואָלאַ דער פוילישער מלוכה-פרעזי-דענט, ה' סטאַניסלאַוו וואָיטשעכאָווסקי, לכבוד דעם הונדערט-יעהריגען יובילעאום פון דער שטאָדט, האָט אַ זעהר חשוב אָרט צווישען בעגריסונגען פערנומען די „בית יעקב"-שילערינס: שוועס-טערען שרה און לאה באָרנשטיין און אסתר ווייסקאָהל, וועלכע האָבען דעם פרעזידענט בעגריסט און דערלאַנגט בלומען, אויף וואָס דער ה' פרעזידענט האָט זיי זעהר געדאַנקט און צערטליך בעגלעט איבער'ן פנים).

דער שול-קאָמיטעט בעשטעהט פון די ה"ה: דער בעריהמ-טער עסקן, ראַטמאַן און דאָזאָר, ה' שמחה משה פראַגער און ה' איטשע מאיר גאָלדהאַמער.

זלאָטשעוו.

אין זלאָטשעוו איז געגרינדעט געוואָרען די „בית יעקב"-שולע אין אייר ה. י. אין דער שולע לערנען יעצט 100 שילערינס און זי ווערט געלייטעט דורך פרל. פראָהמאַן.

אַ דאַנק דער ענערגישע בעמיהונג פון פאָרזיצענדער פון דער דאָרטיגער „אגודת ישראל" ר' אברהם שאול ליפשיץ, ווערט יעצט אין זלאָטשעוו געמויערט אַ ספּעציעלער בנין פאַר דער שולע.

דער שול-קאָמיטעט בעשטעהט פון די ה"ה: א. ש. ליפשיץ, י. זאַלצבערג, י. ה. קרול, פ. קליין, מ. ציטס, א. מייטראָוויטש און ד. ב. גראָבינער.

(המשך קומט)

בעשטעלט בעת פערזענליכע בעזוכען און איבערשיקען צום רוזק רחוק!
א. ב. פרידלאַנד.

właśnie — gościnność!

By jednak naukę tę jeszcze głębiej w nas utrwalić, by nam doniosłość jej w całej pełni uświadomić, nie ograniczyło się Pismo Święte tylko na pięknym wzorze, jakiego Abraham swem zachowaniem się wobec przybyłych do jego domu podróżnych nam dostarcza, lecz dla przeciwstawienia podaje ono nam zarazem także przykład odmienny, który działa na nas odstraszająco i napełnia nas zgrozą i wstrętem. Tym przykładem jest zachowanie się mieszkańców Sodomy i Omory: Jest spóźniona pora nocna. Po całodziennej pracy każdy cofa się do swego domu do swego ogniska rodzinnego, aby zażywać spokoju i wypoczynku. Wtem nadchodzą dwaj podróżni znużeni i wyczerpani. Przypadek zarządził, iż zamieszkały w Sodomie Lot, bratanek Abrahama, który zapewne widział i obserwował dobrze, jak w domu jego wuja obchodzono się z obcymi, znajdował się wtedy na rynku miasta i spostrzegł owych pszybyszów. Za przykładem Abrahama „idzie im naprzeciw", wita ich serdecznie i zaprasza do swego domu, „aby w nim przenocowali, poczem ze świtem ruszą w dalszą drogę". Ci z początku wzbraniają się korzystać z jego zaproszenia, ostatecznie jednak ulegają mu i wstępują do jego domu. Co za oburzenie z tego powodu w całem mieście! Któż słyszał coś takiego, aby obcych przybyszów przyjmować w gościnę! Obcych trzeba wypędzić, wygonić, wydalić! Jakie to nowe i nieznane zasady chce ten nowoosiadły Lot zaprowadzić!... Cała ludność miasta gromadzi się przed domem, w którym znajdują się przybyli obcy, i żąda wydania tychże. Lot wychodzi do stojących przed domem, prosi i błaga, aby się uspokoili, aby się rozeszli: wszak to ludzie zmęczeni, wyczerpani, nad którymi trzeba się litować, z którymi trzeba współczuwać... To wszystko nie pomaga. Rozbestwiony naród rzuca się na Lota, uderza w bramy, wali w dom i grozi jego zawaleniem, tak że tenże ledwo uchodzi przed wściekłością roznamię[illegible]szczy...

Jak wzd[illegible]ę muszą serca nasze na wspomnienie teg[illegible] rodzaju okrucieństw! Jak wstrząsnąć nami musi do głębi myśl, że mogli się znaleźć ludzie tak okrutni, tak nielitościwi, tak dla wszelkich wznioślejszych uczuć niedostępni, tak na ludzką nędzę niewrażliwi! A w jak rażącej sprzeczności stoi opis ten z tem, co bezpośrednio przedtem o Abrahamie słyszeliśmy. Tam prawdziwa, do wszelkich ofiar gotowa miłość bliźnich w najczystszej jej formie, a[illegible]niższymi instynktami podniecona nienawiść i samolubstwo; tam wzruszająca litość i współczucie, a tu obrażająca zdziczałość i wszelką granicę przekraczająca okrutność. Czyż może być wątpliwe, który przykład należy naśladować, a którego należy się wystrzegać — którego wzoru mamy się trzymać, a od którego mamy stronić?...

Dla nas, dla potomków Abrahama, jedna tylko jest tu droga: droga, do której wezwał nas już prorok Jezajasz całą siłą swej porywającej wymowy przywołując nam: שמעו אלי רודפי צדק מבקשי ד׳ הביטו אל צור חצבתם, ואל מקבת בור נקרתם, הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם כי אחד קראתיו ואברכהו וארבהו „Słuchajcie mnie wszyscy, którzy pragniecie czynić dobrze, którzy szukacie Pana! Spoglądnijcież na ów głaz, z którego powstaliście, na owe źródło, z którego pochodzicie: spoglądnijcie na Abrahama, ojca waszego i na Sarę, która was zrodziła! Albowiem on jest mym wybrańcem, jego pobłogosławiłem i jego rozmnożyłem!" (Jezajasz, LI, 1-2

Tą drogą kroczył naród nasz zawsze i tą drogą powiniem kroczyć i nadal!

צענטר. סעקרעטאריאט פאר דער ארגאניזירונג פון ארטאדאקסישע יוגענד-פרויען-ארגאניזאציעס אין פוילען,

א. נ. „עזרה".

אין הסכם מיט'ן בעשלוס פון דער „בית יעקב"-קאנפערענץ, וואס איז פארגעקומען אין ווארשא אדר ה. י., מכח שאפען אין לאדז א סעקרעטאריאט פאר דער ארגאניזירונג פון ארטאדאקסישע ארגאניזאציעס פאר יוגענד-פרויען, — איז אונזער רעדאקציע צוגעטרעטען רעאליזירען אט דעם וויכטיגען בעשלוס און אזא סעקרעטאריאט ווערט אינ'ם היינטיגען חודש שוין גערופען אין לעבען.

דער סעקרעטאריאט אונטערנעמט א ברייטע, פלאנמעסיגע און סיסטעמאטישע ארגאניזירונג'ס-ארבייט פאר'ן שאפען אין פוילען א נעץ ארגאניזאציעס פאר דער פרויען-יוגענד, וואס ענדיגען די שולען, לויט'ן מוסטער פון דער בעוואוסטער „עזרה"-ארגאניזאציע („אגודת ישראל-מעדכען-גרופ ן") אין דייטשלאנד.

דער סעקרעטאריאט שטעלט זיך צווישען אנדערען פאלגענדע אויפגאבען:

1) אויסארבייטען א גענויען פראגראם פאר די ארטאדאקסישע יוגענד-פרויען-ארגאניזאציעס.

2) פעררעגיסטרירען און צענטראליזירען די ארבייט פון די שוין-עקזיסטירענדע יוגענד-פרויען-ארגאניזאציעס און שאפען נייע.

3) שאפען א רעפערענטען-קרייז פון פרויען-רעדנערינס וואס זאלען פון צייט צו צייט בעזוכען די פראווינץ און האלטען רעפעראטען לויט די אנווייזונגען און דירעקטיוועס פון סעקרעטאריאט.

4) מינדעסטענס יעדע צוויי וואכען ארויסשיקען צו אלע פערעגיסטרירטע „עזרה"-גרופען העקטאגראפישע רעפעראטען איבער פערשידענע יהדות-פראבלעמען אינ'ם גייסט פון דער יודישער טראדיציע.

פונ'ם קומענדיגען נומער אן, וועט אין אונזער זשורנאל זיך געפינען א ספעציעלע ביילאגע, געווידמעט די אינטערעסען פון די ארטאדאקסישע יוגענד-פרויען ארגאניזאציעס „עזרה" אונטער'ן נאמען:

„עזרה-בלעטער"

ס'דארפען איבעראל זיך גרינדען „עזרה"-גרופען, וועלכע זאלען פון זיך אויסוועהלען ציטווייליגע פערוואלטונגען און אונז דערוועגען געבען מודיע-זיין. די ערטער, וואו ס'עקזיסטירען שוין ארטאדאקסישע יוגענד-פרויען-גרופען און הילען גערופען ווערען מיט'ן נאמען „עזרה" — דארפען אונז דערוועגען מיטטיילען.—

אונזער סעקרעטאריאט האט זיך געשטעלט אין א ענגערען קאנטאקט מיט דער „עזרה"-צענטראלע אין דייטשלאנד. צום וועלבען צוועק פאהרט אויך אב בקרוב קיין אויסלאנד אונזער רעדאקטאר ה' א. ג. פרידענזאן.

וועגען אלע פרטים און אינפארמאציעס קען מען זיך ווענדען אויפ'ן אדרעס פון סעקרעטאריאט:

Sekretarjat „Ezra", Łódź, Skrz. poczt. № 146.

בעמערקונג:

היות ווי דער סעקרעטאריאט האט נאך נישט קיין שום פאנד, וועט געענטפערט ווערען נור אויף די בריף און אנפראגען, וואו ס'וועט זיין בייגעלעגט א פאסט-מארקע פון לכל הפחות, 25 גראשען אויף תשובה.

פערשידענעס

איז אוז ארום די פאַרטבילדונגס-קורסען איז [illegible]

אין די „בית יעקב-פאָרטבילדונג-קורסען, וואָס קומען פאָר אין ראַבּאָוו, נעהמען אַנטייל פאָלגענדע לעהרערינ׳ס:

1) אונגער—קאָלאָ; 2) אונגער — דזשאַלאָשיץ; 3) באָרנשטיין—קראָקאָ; 4) באָגוכוואַל — קראָקאָ; 5) בעהם—לוטוטאָוו; 6) גאָלד-[illegible]טיין—קראָקאַ; 7) גאָלדשטאָף—קראָקאָ; 8) הערשבערג— איזשביץ; [illegible] ווידענמאַן—וויערושאָוו; 10) זאַלצבערג—קוטנאָ; 11) טייטעלבוים[illegible]קראָקאָ; 12) לעווקאָוויטש—דאָמבּראָווא; 13) לאַנגער—קראַקאָ; 14) [illegible]מעלצער—קראָקאַ; 15) מאַרעק—וואָלבראָם; 16) פויזנער—קאַליש; 17) [illegible]פּראַנץ—ברזשעזין; 18) קנאָבּלעוויטש—טאַרנאָוו; 19) קירשענ-[illegible]וים-סטאַניסלאַוו; 20) קליגער—קראָקאָ; 21) קאַהן—זשאַרקי; 22) [illegible] ראָזאַ רייזל—גור; 23) ראָזאַ אסתר—בענדין; 24) ראָטפעלד-אָלקוש; 25) ריבאַ—זד. וואָלאַ; 26) שטשעריינסקאַ—קראָקאָ; 27) שיקיערקאָ—בלאַשקי; 28) שיף—זאַוויערטשע; 29) שראַדזקקא חוה—לענטשיץ; 30) שראַדזקא דבורה—טשיזשעוו; 31) שטאָקמאַן—אָזאָרקאָוו.

לעהרערין-קאַנדידאַטינ׳ס לערענען:

32) בּראַנדווין—קאָלאָמעאַ; 33) האָבערמאַן—זאַוויערטשע; 34) [illegible]בוים—לענטשיץ; 35) בלומוויס—טזשיזשעוו; 36) דאָן—אָסטראָוו; 37) [illegible] בראָצלאַווסקאַ—לוטוטאָוו; 38) טויבע—זד. וואָלאַ; 39) פלידערבוים—[illegible]לענטשיץ; 40) פרידמאַן—דאָמבראָוואַ; 41) רוזשאַנסקאַ—לענטשיץ; [illegible]) קנאָבלעוויטש—וואַרטאָ; 43) לעווינשטיין—קראָקאָ; 44) פאַרזענ-[illegible]שעווסקאַ—לוטוטאָוו; 45) שראַדזקאַ—וואַרטא.

[illegible]ענטען זענען:

דר. שמואל דייטשלענדער – וויען; הרב דר. יונה הכהן [illegible]ענטרוי – מינכען; פרל. יהודית רויזענבוים — פראַנקפורט; [illegible] רחל מאַנעס – ציריך און פרל. שרייבער — וויען. אַ אַקטי-[illegible]ען אַנטייל אין אונטעררכט האָט אויך פרוי שרה שענירער — קראָקאָ.

בעת אַ שפּאַציר פון ה׳ סענאַטאָר דייטשער און א. ג. פרי-[illegible]ענזאָן אין דער געגענד פון ראַבּאָוו, האָבּען זיי בּעגעגענט דעם געוועזענעם פרעמיער-מיניסטער, סענאַטאָר פּראָפ. נאָוואַק. דער לעצטער האָט זיך שטאַרק פעראינטערעסירט מיט די קורסען און צוגעזאָגט אין די נאָהענסטע טעג זיי צו בעזוכען.

בּכלל האָבען די קורסען אַרויסגערופען אַ שטאַרקען אינטע-רעס און דער גאַנצער סביבה, אַזוי בּיי דער יודישער ווי ביי דער פוילישער בעפעלקערונג.

טאָג-טעגליך בעזוכען די קורסען אַנדערע געסט. אַזוי האָ-בּען לעצטענ׳ס בּעזוכט די קורסען הר״ר טובי׳ הורוויץ; ה׳ דר. סימאַן, ניו-יאָרק, ר׳ אשר שאַפּירא, אַקטיווער עסקן אינ׳ם „בית יעקב״ קאָמיטעט אין קראָקאָ א. א.

אין די נאָהנטסטע טעג ווערען אויך ערוואַרט ה״ה דר׳ ל. [illegible]ניעמצעוויטש דיר. בוימבערג און רעד. א. ז. פרידמאַן.

ווי מיר דערוויסען זיך׳ זאָל י״ד אלול, אינ׳ם טאָג פון [illegible]שליסען די קורסען, פאָרקומען אַ גרויסע פייערליכקייט, צו וועל-[illegible]בען עס ווערען ערוואַרט אָנגעזעהענע אָרט. עסקנים.

בעראַטונג וועגען די „עזרה״-אָרגאַניזירונג.

דינסטאָג כ״א מנ״אב, איז אין ראָבאָוו פאָרגעקומען אַ בע-[illegible]טונג וועגען דער אָרגאַניזירונג פון אָרטאָדאָקסישע יוגענד-[illegible]ויען אין פוילען.

אין דער בעראַטונג האָבען אַנטייל גענומען: דר. ש. דייטש-[illegible]נדער — וויען; הרב דר. י. עהרענטרוי — מינכען; רעד. א. ג. פרידענזאָן – לאָדז; ש. שענירער; דאָצענט[illegible] אַסיסטענטין פרל. שרייבער—וויען; פרל. שט[illegible] פרל. שיקיערקאַ—בלאַשקי; שוועסטערען ראָזאַ א.

נאָך לענגערע דעבאַטען זענען אָנגענומען [illegible] פאָל-גענדע רעזאָלוציעס:

1) בעת דער נאָהנטער גרויסער בית יעקב-קאָנפערענץ זאָל אויפ׳ן סדר-היום פערנעהמען אַ חשוב פלאַץ די פראַגע וועגען אָרטאָדאָקסישע יוגענד-פרויען אָרגאַניזאַציעס.

2) אַז אין די חדשים טבת-שבט פ״ו זאָלען געעפענט ווערען קורסען פאַר „עזרה״-פיהרערינס. די דאָזיגע קורסען זאָלען אויך ווערען געלייטעט דורך אָרטאדאָקסישע פרויען-כחות פון אויסלאַנד.

בעראַטונג וועגען „בית יעקב״-זשורנאַל

פרייטאָג כ״ט אב איז אין ראַבּאָוו פאָרגעקומען אַ בעראַ-טונג וועגען „בית יעקב״-זשורנאַל. אין דער בעראַטונג האָבען אַנטייל גענומען אַלע לייטער, לעהרערינ׳ס און געסט, וואָס האָ-בען זיך דעם טאָג געפינען אין ראָבּאָוו.

דר. ש. דייטשלענדער האָט געהאַלטען אַ לענגערען רעפע-ראַט וועגען דער וויכטיגקייט פון „בית יעקב״-זשורנאַל און דרוקט אויס זיין פערוואונדערונג, וואָס נישט קוקענדיג דערויף האָט דער זשורנאַל כסדר׳דיגע דעפיציטען און לעצטענס זיך געמוזט אָב-שטעלען אויף אַ לענגערער צייט. ער פאָדערט אויך אויף אַלע אַנטיילנעהמער אין דער בעראַטונג, אַז זיי זאָלען זעהען מיט אַלע כחות בייהילפיג צו זיין און ערמעגליכען דאָס ווייטערע ער-שיינען פונ׳ם זשורנאַל.

נאָך די דעבאַטען, אין וועלכע אַלע אַנטיילנעהמער האָבען זיך אייסגעדריקט מיט אַנערקענונג פאַר דער רעדאַקציע, איז אנגענומען, געוואָרען, צווישען אַנדערען, אַ בעשלוס, אַז אין שיכות מיט׳ן ערשיינען פונם „ב״י״-זשורנאַל יעדע צוויי וואָכען, ווערט אַרויפגעלעגט אַ חוב אויף אַלע „בית יעקב״-קאָמיטעטען און בכלל אָרט. עסקנים, זיך מעהר צו פעראינטערעסירען מיט׳ן גורל פון זשורנאַל, און אין משך פון די חדשים אלול-תשרי זאָל אָנגעפיהרט ווערען דערפאַר אַ שטאַרקע פראָפּאָגאַנדע און בכלל זאָל אומעטום געזאָרגט ווערען, אַז די קומענדע חובות זאָלען ווי אמשנעלסטען ווערען אָבגעשיקט.

רעגולאַמין פאַר די „בית יעקב-שולען״

פון י״ט ביז כ״ד מנחם אב זענען אין ראָבאָוו פאָרגעקומען אַ גאַנצע רייהע זיצונגען, אויף וועלכע ס׳איז אויסגעאַרבייט גע-וואָרען אַ רעגולאַמין פאַר די „בית יעקב״-שולען. — אין קומענדי-גען נומער, וועלען מיר איהם פערעפענטליכען.

צום נייעם שול-יאָהר

צום נייעם שול-יאָהר זענען אין אַ רייהע שטעדט געעפענט געוואָרען נייע „בית יעקב״-שולען. ס׳איז אויך פערגרעסערט געוואָ-רען דאָס אָרטאָדאָקסישע מעדכען-גימנאַזיום „ח ב צ ל ת״ אין וואַרשאָ. בעזונדערס איז אין דאָזיגען גימנאַזיום פערברייטעט גע-וואָרען דאָס פראָגראַם פון די יודאַאיסטישע שולען און לשון-הקודש׳ע לימודים וועלכע ווערען געלייטעט דורכ׳ן דירעקטאָר ה׳ מ. בוימבערג.

צום נייעם שול-יאָהר ערשיינען אויך אַ רייהע [illegible] לעהר-ביכער צוו. אַנד. אַ „י ו ד י ש ע ג ע ש י כ ט [illegible] שטערן — בעאַרבייט דורך דיר. מ. בוימבערג.

WSCHÓD

ב״ה Łódź, Lipiec—Wrzesień תמוז—אלול 1925—5685. № 5. ROK TRZECI.

Posel Rabin Aron Lewin.

Gościnność — charakterystyczną cechą narodu żydowskiego.

(Z Cyklu: „Rozmyślania Religijne, zastosowane do tygodniowych rozdziałów Pisma Świętego")

Było to trzeciego dnia, jak Abraham w myśl otrzymanego rozkazu Bożego własną krwią swoją zapieczętował przymierze z Wiekuistym. Słońce zwyczajem wschodnim lało żarem na świat i nieznośny upał trapił ziemię. Nie widać żadnego ruchu po ulicach, które zwykle ożywione, przedstawiały teraz smutny widok zupełnego osamotnienia. Wszystko, co żyło, kryło się i uciekało do domów i miejsc cienistych, aby schronić się przed skwarem nieznośnym. Tylko jeden Abraham „siedzi przed domem swoim" i czeka niecierpliwie. Czegóż właściwie chce ten stuletni i do tego jeszcze zbolały staruszek w tej porze niezwykłej? Czy ma on może jaką ważną, zwłoki niecierpiącą sprawę do załatwienia, że wbrew panującemu upałowi, wbrew boleściom, które go trapiły, nie mógł zatrzymać się, jak inni, w domu? Bynajmniej; siedzi i czeka on, czy przypadkowo nie przejdą jacyś wędrowcy i podróżni, ktòrzy znużeni i trapieni skwarem słonecznym, pragną posiłku i pokrzepienia. Wtem spostrzega też nadchodzących zdala trzech podróżnych. Zrywa się, zbiera wszystkie swe siły i „leci im naprzeciw". Wita ich serdecznie i zaprasza do swego domu, aby wypoczęli i „posilili serca swe nim odejdą". Hojną ręką urządza dla nich ucztę pod cienistemi gałęziami stojącego przed domem drzewa, a choć nie zbywa mu na licznych rzeszach sług i niewolników, „stoi on sam pod drzewem", aby osobiście obsługiwać swoich gości, aż ci pokrzepiwszy się ruszają w dalszą drogę.—

Epizodem tym rozpoczyna Pismo Święte dalszy ciąg swego opowiadania o żywocie Abrahama i mimowoli musimy tu powtórzyć to, co w poprzednim rozmyślaniu naszem już obszernie wywodziliśmy. Jeżeli bowiem na podstawie pierwszej przygody z życia Abrahama doszliśmy do przekonania, że „żywot jego niema dla nas indywidualnej tylko wartości, osobistego tylko znaczenia lecz tyczy się on całego naroou naszego, który w tych przygodach swego praojca i założyciela ma piękne wzory, wskazujące mu drogę, którą później miał kroczyć" — to epizod niniejszy może nas w przekonaniu tem chybą tylko jeszcze bardziej utrwalić i wzmocnić. Albowiem nawet pobieżny rzut oka wystarczy tu, aby pouczyć nas, że i opowiadanie to jest czemś więcej, aniżeli streszczeniem jedynie osobistego jakiegoś przeżycia lub opisem osobistego tylko zdarzenia pojedyńczej, aczkolwiek tak bardzo wysoko się wznoszącej indywidualności. Jest ono raczej również przepięknym wzorem dla całego narodu naszego, od Abrahama swój ród wywodzącego, wskazującym mu jeden z najgłówniejszych obowiązków, ktorym później miał się przejąć i który też z czasem przeszedł całkiem w jego duszę i stał się jedną z istotnych jego właściwości, jedną z kardynalnych cech, które na jego charakter się składają. Tym obowiązkiem jest — g o ś c i n n o ś ć!

I.

Co nas odrazu w opowiadaniu tem uderza i co przeważnie zwraca na siebie uwagę, to kolejność, którą Pismo Święte przy jego kreśleniu zastosowało. Zakończywszy dopiero co opowiadanie o formalnem przejściu Abrahama na łono wiary świętej, wiary w jedynego Boga Wiekuistego i Wszechmocnego, z którą aczkolwiek dawno już był się zapoznał i nią się przejął, dopiero teraz na wieczne czasy siebie i swoje potomstwo węzłem nierozerwalnego przymierza się połączył i zespolił — zaczyna niebawem następne opowiadanie o wydoskonalonej w najwyższym stopniu g o ś c i n-

פערשידענעס

איז און ארום די פארטבילדונגס-קורסען איז ר[illegible]ו.

אין די „בית יעקב-פאָרטבילדונג-קורסען, וואָס קומען פאָר אין ראָבאָוו, נעהמען אַנטייל פאָלגענדע לעהרערינ׳ס:

1) אונגער—קאָלאָ; 2) אונגער— דזשאַלאָשיץ; 3) באָרנשטיין—קראָקאָ; 4) באָגוכוואַל— קראָקאָ; 5) בעהם—לוטוטאָוו; 6) גאָלד-שטיין—קראָקאָ; 7) גאָלדשטאָף—קראָקאָ; 8) הערשבערג— איזשביץ; 9) זיידענמאַן-וויערושאָוו; 10) זאַלצבערג-קוטנאָ; 11) טייטעלבוים—קראָקאָ; 12) לעווקאָוויטש-דאַמבראָווא; 13) לאַנגער-קראָקאָ; 14) מעלצער-קראָקאָ; 15) מאַרעק-וואָלבראָם; 16) פויזנער-קאַליש; 17) [illegible]מעראַנץ-ברזשעזין; 18) קנאָבלעוויטש-טאַרנאָוו; 19) קירשנ[illegible]בוים-סטאַניסלאָוו; 20) קליגער-קראָקאָ; 21) קאָהן-זשאַרקי; 22) ראָזאַ רייזל-גור; 23) ראָזאַ אסתר-בענדין; 24) ראָטפעלד-אָלקוש; 25) ריבאַ-זד. וואָלאַ; 26) שטשערייינסקאַ-קראָקאָ; 27) שיקיערקאַ—בלאַשקי; 28) שיף—זאַוויערטשע; 29) שעראַדזקקא חוה—לענטשיץ; 30) שעראַדזקא דבורה-טשיזשעוו; 31) שטאָקמאַן-אָזאָרקאָוו.

לעהרערין-קאַנדידאַטינ׳ס לערענען:

32) בראַנדווין—קאַלאָמעאַ; 33) האָבערמאַן—זאַוויערטשע; 34) בוים—לענטשיץ; 35) בלומוויים—טזשיזשעוו; 36) דאָן—אָסטראָוו; 37) וורָאצלאַווסקאַ—לוטוטאָוו; 38) טויבע-זד. וואָלאַ; 39) פלידערבוים—לענטשיץ; 40) פרידמאַן—דאָמבראָווא; 41) רוזשאַנסקאַ—לענטשיץ; 42) קנאָבלעוויטש—וואַרטאָ; 43) לעווינשטיין—קראָקאָ; 44) פאַרזענטשעווסקאַ—לוטוטאָוו; 45) שעראַדזקאַ—וואַרטא.

ד[illegible]צענטען זענען:

דר. שמואל דייטשלענדער – וויען; הרב דר. יונה הכהן עהרענטרוי – מינכען; פרל. יהודית רויזענבוים — פראַנקפורט; פרל׳ רחל מאַנעס – ציריך און פרל. שרייבער — וויען. אַ אַקטיווען אַנטייל אין אונטערריכט האָט אויך פרוי שרה שענירער — קראָקאָ.

בעת אַ שפּאַציר פון ה׳ סענאַטאָר דייטשער און א. ג. פרידענזאָן אין דער געגענד פון ראַבאָוו, האָבען זיי בעגעגענט דעם געוועזענעם פרעמיער-מיניסטער, סענאַטאָר פּראָפ. נאָוואַק. דער לעצטער האָט זיך שטאַרק פעראינטערעסירט מיט די קורסען און צוגעזאָגט אין די נאָהענסטע טעג זיי צו בעזוכען.

בכלל האָבען די קורסען אַרויסגערופען אַ שטאַרקען אינטערעס אין דער גאַנצער סביבה, אַזוי ביי דער יודישער ווי ביי דער פוילישער בעפעלקערונג.

טאָג-טעגליך בעזוכען די קורסען אַנדערע געסט. אַזוי האָבען לעצטענ׳ס בעזוכט די קורסען הר״ר טובי׳ הורוויץ; ה׳ דר. סימאָן, ניו-יאָרק, ר׳ אשר שאַפּירא, אַקטיווער עסקן אינ׳ם „בית יעקב“ קאָמיטעט אין קראָקאָ א. א.

אין די נאָהענטסטע טעג ווערען אויך ערוואַרט ה״ה דר׳ ל. ניעמצעוויטש דיר. בוימבערג און רעד. א. ז. פרידמאַן.

ווי מיר דערוויסען זיך׳ זאָל י״ד אלול, אינ׳ם טאָג פון שליסען די קורסען, פאָרקומען אַ גרויסע פייערליכקייט, צו וועלכען עס ווערען ערוואַרט אָנגעזעהענע אָרט. עסקנים.

בעראַטונג וועגען די „עזרה“-אָרגאַניזירונג.

דינסטאָג כ״א מנ״אב, איז אין ראָבאָוו פאָרגעקומען אַ בעראַטונג וועגען דער אָרגאַניזירונג פון אָרטאָדאָקסישע יוגענד-פרויען אין פוילען.

אין דער בעראַטונג האָבען אַנטייל גענומען: דר. ש. דייטשלענדער — וויען; הרב דר. י. עהרענטרוי — מינכען; רעד. א. ג. פרידענזאָן – לאָדז; ש. שענירער; דאָצענטין [illegible]—ציריך; אַסיסטענטין פרל. שרייבער —וויען; פרל. שט[illegible]—קראָקאָ; פרל. שיקיערקאַ—בלאַשקי; שוועסטערען ראָזאַ א. [illegible]

נאָך לענגערע דעבאַטען זענען אָנגענימען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלוציעס:

1) בעת דער נאָהנטער גרויסער בית יעקב-קאָנפערענץ זאָל אויפ׳ן סדר-היום פערנעהמען אַ חשוב פּלאַץ די פראַגע וועגען אָרטאָדאָקסישע יוגענד-פרויען אָרגאַניזאַציעס.

2) אַז אין די חדשים טבת-שבט פ״ו זאָלען געעפענט ווערען קורסען פאַר „עזרה“-פיהרערינס. די דאָזיגע קורסען זאָלען אויך ווערען געלייטעט דורך אָרטאדאָקסישע פרויען-כּחות פון אויסלאַנד.

בעראַטונג וועגען „בית יעקב“-זשורנאַל

פרייטאָג כ״ט אב איז אין ראָבאָוו פאָרגעקומען אַ בעראַטונג וועגען „בית יעקב“-זשורנאַל. אין דער בעראַטונג האָבען אַנטייל גענומען אַלע לייטער, לעהרערינ׳ס און געסט, וואָס האָבען זיך דעם טאָג געפינען אין ראָבאָוו.

דר. ש. דייטשלענדער האָט געהאַלטען אַ לענגערען רעפעראַט וועגען דער וויכטיגקייט פון „בית יעקב“-זשורנאַל און דרוקט אויס זיין פערוואונדערונג, וואָס נישט קוקענדיג דערויף האָט דער זשורנאַל כסדר׳דיגע דעפיציטען און לעצטענס זיך געמוזט אָבשטעלען אויף אַ לענגערער צייט. ער פאָדערט אויך אויף אַלע אַנטיילעהמער אין דער בעראַטונג, אַז זיי זאָלען זעהען מיט אַלע כּחות בייהילפיג צו זיין און ערמעגליכען דאָס ווייטערע ערשיינען פונ׳ם זשורנאַל.

נאָך די דעבאַטען, אין וועלכע אַלע אַנטיילנעהמער האָבען זיך אייסגעדריקט מיט אַנערקענונג פאַר דער רעדאַקציע, איז אנגענומען געוואָרען, צווישען אַנדערען, אַ בעשלוס, אַז אין שיכות מיט׳ן ערשיינען פונם „ב״י“-זשורנאַל יעדע צוויי וואָכען, ווערט אַרויפגעלעגט אַ חוב אויף אַלע „בית יעקב“-קאָמיטעטען און בכלל אָרט. עסקנים, זיך מעהר צו פעראינטערעסירען מיט׳ן גורל פון זשורנאַל, און אין משך פון די חדשים אלול-תשרי זאָל אָנגעפיהרט ווערען דערפאַר אַ שטאַרקע פראָפּאָגאַנדע און בכלל זאָל אומעטום געזאָרגט ווערען, אַז די קומענדע חובות זאָלען ווי אמשנעלסטען ווערען אָבגעשיקט.

רעגולאַמין פאַר די „בית יעקב“-שולען“

פון י״ט ביז כ״ד מנחם אב זענען אין ראָבאָוו פאָרגעקומען אַ גאַנצע רייהע זיצונגען, אויף וועלכע ס׳איז אויסגעאַרבייט געוואָרען אַ רעגולאַמין פאַר די „בית יעקב“-שולען. — אין קומענדיגען נומער, וועלען מיר איהם פערעפענטליכען.

צום נייעם שול-יאָהר

צום נייעם שול-יאָהר זענען אין אַ רייהע שטעדט געעפענט געוואָרען נייע „בית יעקב“-שולען. ס׳איז אויך פערגרעסערט געוואָרען דאָס אָרטאָדאָקסישע מעדכען-גימנאַזיום „ח ב צ ל ת“ אין וואַרשאָ. בעזונדערס איז אין דאָזיגען גימנאַזיום פערברייטעט געוואָרען דאָס פּראָגראַם פון די יודאַאיסטישע שולען און לשון-הקודש׳ע לימודים וועלכע ווערען געלייטעט דורכ׳ן דירעקטאָר ה׳ מ. בוימבערג.

צום נייעם שול-יאָהר ערשיינען אויך אַ רייהע אָרט. לעהרביכער צוו. אַנד. אַ „י ו ד י ש ע ג ע ש י כ ט ע“ פון דר. [illegible] שטערן — בעאַרבייט דורך דיר. מ. בוימבערג.

W S C H Ó D

ב"ה Łódź, Lipiec—Wrzesień תמוז—אלול 1925—5685. № 5. ROK TRZECI.

Posel Rabin Aron Lewin.

Gościnność — charakterystyczną cechą narodu żydowskiego.

(Z Cyklu: „Rozmyślania Religijne, zastosowane do tygodniowych rozdziałów Pisma Świętego")

Było to trzeciego dnia, jak Abraham w myśl otrzymanego rozkazu Bożego własną krwią swoją zapieczętował przymierze z Wiekuistym. Słońce zwyczajem wschodnim lało żarem na świat i nieznośny upał trapił ziemię. Nie widać żadnego ruchu po ulicach, które zwykle ożywione, przedstawiały teraz smutny widok zupełnego osamotnienia. Wszystko, co żyło, kryło się i uciekało do domów i miejsc cienistych, aby schronić się przed skwarem nieznośnym. Tylko jeden Abraham „siedzi przed domem swoim" i czeka niecierpliwie. Czegóż właściwie chce ten stuletni i do tego jeszcze zbolały staruszek w tej porze niezwykłej? Czy ma on może jaką ważną, zwłoki niecierpiącą sprawę do załatwienia, że wbrew panującemu upałowi, wbrew boleściom, które go trapiły, nie mógł zatrzymać się, jak inni, w domu? Bynajmniej; siedzi i czeka on, czy przypadkowo nie przejdą jacyś wędrowcy i podróżni, którzy znużeni i trapieni skwarem słonecznym, pragną posiłku i pokrzepienia. Wtem spostrzega też nadchodzących zdala trzech podróżnych. Zrywa się, zbiera wszystkie swe siły i „leci im naprzeciw". Wita ich serdecznie i zaprasza do swego domu, aby wypoczęli i „posilili serca swe nim odejdą". Hojną ręką urządza dla nich ucztę pod cienistemi gałęziami stojącego przed domem drzewa, a choć nie zbywa mu na licznych rzeszach sług i niewolników, „stoi on sam pod drzewem", aby osobiście obsługiwać swoich gości, aż ci pokrzepiwszy się ruszają w dalszą drogę.—

Epizodem tym rozpoczyna Pismo Święte dalszy ciąg swego opowiadania o żywocie Abrahama i mimowoli musimy tu powtórzyć to, co w poprzednim rozmyślaniu naszem już obszernię wywodziliśmy. Jeżeli bowiem na podstawie pierwszej przygody z życia Abrahama doszliśmy do przekonania, że „żywot jego niema dla nas indywidualnej tylko wartości, osobistego tylko znaczenia lecz tyczy się on całego naroou naszego, który w tych przygodach swego praojca i założyciela ma piękne wzory, wskazujące mu drogę, którą później miał kroczyć" — to epizod niniejszy może nas w przekonaniu tem chyba tylko jeszcze bardziej utrwalić i wzmocnić. Albowiem nawet pobieżny rzut oka wystarczy tu, aby pouczyć nas, że i opowiadanie to jest czemś więcej, aniżeli streszczeniem jedynie osobistego jakiegoś przeżycia lub opisem osobistego tylko zdarzenia pojedyńczej, aczkolwiek tak bardzo wysoko się wznoszącej indywidualności. Jest ono raczej również przepięknym wzorem dla całego narodu naszego, od Abrahama swój ród wywodzącego, wskazującym mu jeden z najgłówniejszych obowiązków, ktorym później miał się przejąć i który też z czasem przeszedł całkiem w jego duszę i stał się jedną z istotnych jego właściwości, jedną z kardynalnych cech, które na jego charakter się składają. Tym obowiązkiem jest — g o ś c i n n o ś ć!

I.

Co nas odrazu w opowiadaniu tem uderza i co przeważnie zwraca na siebie uwagę, to kolejność, którą Pismo Święte przy jego kreśleniu zastosowało. Zakończywszy dopiero co opowiadanie o formalnem przejściu Abrahama na łono wiary świętej, wiary w jedynego Boga Wiekuistego i Wszechmocnego, z którą aczkolwiek dawno już był się zapoznał i nią się przejął, dopiero teraz na wieczne czasy siebie i swoje potomstwo węzłem nierozerwalnego przymierza się połączył i zespolił — zaczyna niebawem następne opowiadanie o wydoskonalonej w najwyższym stopniu g o ś c i n-

פערשידענעס

איז און ארום די פארטבילדונגס-קורסען איז ר[illegible]ן.

אין די „בית יעקב-פאָרטבילדונג-קורסען, וואָס קומען פאָר אין ראָבאָוו, נעהמען אַנטייל פאָלגענדע לעהרערינ׳ס:

1) אונגער—קאָלאָ; 2) אונגער — דזשאַלאָשיץ; 3) באָרנשטיין—קראָקאָ; 4) באָגוכוואַל — קראָקאָ; 5) בעהם—לוטוטאָוו; 6) גאָלד-שטיין—קראַקאָ; 7) גאַלדשטאָף—קראָקאָ; 8) הערשבערג— איזשביץ; 9) זיידענמאַן-וויערושאָוו; 10) זאַלצבערג-קוטנאָ; 11) טייטעלבוים—קראָקאָ; 12) לעווקאָוויטש-דאַמבראָוואַ; 13) לאַנגער-קראַקאָ; 14) מעלצער-קראָקאָ; 15) מאַרעק-וואַלבראָם; 16) פויזנער-קאַליש; 17) פּאָמעראַנץ-ברזשעזין; 18) קנאָבלעוויטש-טאַרנאָוו; 19) קירשענ-בוים-סטאַניסלאַוו; 20) קליגער-קראָקאָ; 21) קאַהן-זשאַרקי; 22) ראָזאַ רייזל-גור; 23) ראָזאַ אסתר-בענדין; 24) ראָטפעלד-אָלקוש; 25) ריבאַ-זד. וואָלאַ; 26) שטשעריינסקאַ-קראָקאָ; 27) שיקיערקאַ—בלאַשקי; 28) שיף-זאַוויערטשע; 29) שעראַדזקקא חוה-לענטשיץ; 30) שעראַדזקא דבורה-טשיזשעוו; 31) שטאָקמאַן-אָזאַרקאָוו.

לעהרערין-קאַנדידאַטינ׳ס לערענען:

32) בראַנדווין-קאָלאָמעאַ; 33) האָבערמאַן-זאַוויערטשע; 34) בוים-לענטשיץ; 35) בלומוויס-טזשיזשעוו; 36) דאָן-אָסטראָוו; 37) וואָצלאַווסקאַ-לוטוטאָוו; 38) טויבע-זד. וואָלאַ; 39) פלידערבוים—לענטשיץ; 40) פרידמאַן-דאָמבראָוואַ; 41) רוזשאַנסקאַ-לענטשיץ; 42) קנאָבלעוויטש—וואַרטאַ; 43) לעווינשטיין-קראָקאָ; 44) פאַרזענ-טשעווסקאַ-לוטוטאָוו; 45) שעראַדזקאַ—וואַרטאַ.

די [illegible]ענטען זענען:

דר. שמואל דייטשלענדער — וויען; הרב דר. יונה הכהן עהרענטרוי — מינכען; פרל. יהודית רויזענבוים — פראַנקפורט; פרלי רחל מאַנעס — ציריך און פרל. שרייבער — וויען. אַ אַקטי-ווען אַנטייל אין אונטערריכט האָט אויך פרוי שרה שענירער — קראָקאָ.

בעת אַ שפּאַציר פון ה׳ סענאַטאָר דייטשער און א. ג. כּרי-דענזאָן אין דער געגענד פון ראַבאָוו, האָבען זיי בּעגעגענט דעם געוועזענעם פרעמיער-מיניסטער, סענאַטאָר פּראָפ. נאָוואַק. דער לעצטער האָט זיך שטאַרק פעראינטערעסירט מיט די קורסען און צוגעזאָגט אין די נאָהענסטע טעג זיי צו בּעזוכען.

בּכלל האָבּען די קורסען אַרויסגערופען אַ שטאַרקען אינטע-רעס און דער גאַנצער סביבה, אַזוי בּיי דער יודישער ווי בּיי דער פוילישער בּעפעלקערונג.

טאָג-טעגליך בּעזוכען די קורסען אַנדערע געסט. אַזוי האָ-בען לעצטענ׳ס בּעזוכט די קורסען הר״ר טובי׳ הורוויץ; ה׳ דר. סימאַן, ניו-יאָרק, ר׳ אשר שאַפּירא, אַקטיווער עסקן אינ׳ם „בית יעקב״ קאָמיטעט אין קראָקאָ א. א.

אין די נאָהנטסטע טעג ווערען אויך ערוואַרט ה״ה דר׳ ל. ניעמצעוויטש דיר. בּוימבּערג און רעד. א. ז. פרידמאַן.

ווי מיר דערוויסען זיך׳ זאָל י״ד אלול, אינ׳ם טאָג פון שליסען די קורסען, פאָרקומען אַ גרויסע פייערליכקייט, צו וועל-כען עס ווערען ערוואַרט אָנגעזעהענע אַרט. עסקנים.

בּעראַטונג וועגען די „עזרה״-אָרגאַניזירונג.

דינסטאָג כ״א מנ״אב, איז אין ראָבּאָוו פאָרגעקומען אַ בּע-ראַטונג וועגען דער אָרגאַניזירונג פון אָרטאָדאָקסישע יוגענד-פרויען אין פוילען.

אין דער בּעראַטונג האָבּען אַנטייל גענומען: דר. ש. דייטש-לענדער — וויען; הרב דר. י. עהרענטרוי — מינכען; רעד. א. ג. פרידענזאָן — לאָדז; ש. שענירער; דאָצענט[illegible] אַסיסטענטין פרל. שרייבער —וויען; פרל. שט[illegible] פרל. שיקיערקאַ—בלאַשקי; שוועסטערען ראָזאַ א.

נאָך לענגערע דעבּאַטען זענען אָנגענומען געוואָרען פאָל-גענדע רעזאָלוציעס:

1) בּעת דער נאָהנטער גרויסער בּית יעקב-קאָנפערענץ זאָל אויפ׳ן סדר-היום פערנעהמען אַ חשוב פּלאַץ די פראַגע וועגען אָרטאָדאָקסישע יוגענד-פרויען אָרגאַניזאַציעס.

2) אַז אין די חדשים טבת-שבט פ״ו זאָלען געעפענט ווערען קורסען פאַר „עזרה״-פיהרערינס. די דאָזיגע קורסען זאָלען אויך ווערען געלייטעט דורך אָרטאדאָקסישע פרויען-כּחות פון אויסלאַנד.

בּעראַטונג וועגען „בּית יעקב״-זשורנאַל

פרייטאָג כ״ט אב איז אין ראַבּאָוו פאָרגעקומען אַ בּערא-טונג וועגען „בּית יעקב״-זשורנאַל. אין דער בּעראַטונג האָבּען אַנטייל גענומען אַלע לייטער, לעהרערינ׳ס און געסט, וואָס האָ-בּען זיך דעם טאָג געפינען אין ראָבּאָוו.

דר. ש. דייטשלענדער האָט געהאַלטען אַ לענגערען רעפע-ראַט וועגען דער וויכטיגקייט פון „בּית יעקב״-זשורנאַל און דרוקט אויס זיין פערוואונדערונג, וואָס נישט קוקענדיג דערויף האָט דער זשורנאַל כּסדר׳דיגע דעפיציטען און לעצטענס זיך געמוזט אָבּ-שטעלען אויף אַ לענגערער צייט. ער פאָדערט אויך אויף אַלע אַנטיילנעהמער אין דער בּעראַטונג, אַז זיי זאָלען זעהען מיט אַלע כּחות בּייהילפיג צו זיין און ערמעגליכען דאָס ווייטערע ער-שיינען פונ׳ם זשורנאַל.

נאָך די דעבּאַטען, אין וועלכע אַלע אַנטיילנעהמער האָבּען זיך אייסגעדריקט מיט אַנערקענונג פאַר דער רעדאַקציע, איז אנגענומען געוואָרען, צווישען אַנדערען, אַ בּעשלוס, אַז אין שיכות מיט׳ן ערשיינען פונם „ב״י״-זשורנאַל יעדע צוויי וואָכען, ווערט אַרויפגעלעגט אַ חוב אויף אַלע „בּית יעקב״-קאָמיטעטען און בּכלל אָרט. עסקנים, זיך מעהר צו פעראינטערעסירען מיט׳ן גורל פון זשורנאַל, און אין משך פון די חדשים אלול-תשרי זאָל אָנגעפיהרט ווערען דערפאַר אַ שטאַרקע פּראָפּאַגאַנדע און בּכלל זאָל אומעטום געזאָרגט ווערען, אַז די קומענדע חובות זאָלען ווי אמשנעלסטען ווערען אָבּגעשיקט.

רעגולאַמין פאַר די „בּית יעקב-שולען״

פון י״ט ביז כ״ד מנחם אב זענען אין ראָבּאָוו פאָרגעקומען אַ גאַנצע רייהע זיצונגען, אויף וועלכע ס׳איז אויסגעאַרבּייט גע-וואָרען אַ רעגולאַמין פאַר די „בּית יעקב״-שולען. — אין קומענדי-גען נומער, וועלען מיר איהם פערעפענטליכען.

צום נייעם שול-יאָהר

צום נייעם שול-יאָהר זענען אין אַ רייהע שטעדט געעפענט געוואָרען נייע „בּית יעקב״-שולען. ס׳איז אויך פערגרעסערט געוואָ-רען דאָס אָרטאָדאָקסישע מעדכען-גימנאַזיום „ח ב צ ל ת״ אין וואַרשאָ. בּעזונדערס איז אין דאָזיגען גימנאַזיום פערברייטעט גע-וואָרען דאָס פּראָגראַם פון די יודאַאיסטישע שולען און לשון-הקודש׳ע לימודים וועלכע ווערען געלייטעט דורכ׳ן דירעקטאָר ה׳ מ. בּוימבּערג.

צום נייעם שול-יאָהר ערשיינען אויך אַ רייהע [illegible]לעהר-בּיכער צוו. אַנד. אַ „י ו ד י ש ע ג ע ש י כ ט ע[illegible] שטערן — בּעאַרבּייט דורך דיר. מ. בּוימבּערג.

WSCHÓD

ב"ה Łódź, Lipiec—Wrzesień תמוז—אלול 1925—5685. № 5. ROK TRZECI.

Posel Rabin Aron Lewin.

Gościnność — charakterystyczną cechą narodu żydowskiego.

(Z Cyklu: „Rozmyślania Religijne, zastosowane do tygodniowych rozdziałów Pisma Świętego“)

Było to trzeciego dnia, jak Abraham w myśl otrzymanego rozkazu Bożego własną krwią swoją zapieczętował przymierze z Wiekuistym. Słońce zwyczajem wschodnim lało żarem na świat i nieznośny upał trapił ziemię. Nie widać żadnego ruchu po ulicach, które zwykle ożywione, przedstawiały teraz smutny widok zupełnego osamotnienia. Wszystko, co żyło, kryło się i uciekało do domów i miejsc cienistych, aby schronić się przed skwarem nieznośnym. Tylko jeden Abraham „siedzi przed domem swoim“ i czeka niecierpliwie. Czegóż właściwie chce ten stuletni i do tego jeszcze zbolały staruszek w tej porze niezwykłej? Czy ma on może jaką ważną, zwłoki niecierpiącą sprawę do załatwienia, że wbrew panującemu upałowi, wbrew boleściom, które go trapiły, nie mógł zatrzymać się, jak inni, w domu? Bynajmniej; siedzi i czeka on, czy przypadkowo nie przejdą jacyś wędrowcy i podróżni, ktòrzy znużeni i trapieni skwarem słonecznym, pragną posiłku i pokrzepienia. Wtem spostrzega też nadchodzących zdala trzech podróżnych. Zrywa się, zbiera wszystkie swe siły i „leci im naprzeciw“. Wita ich serdecznie i zaprasza do swego domu, aby wypoczęli i „posilili serca swe nim odejdą“. Hojną ręką urządza dla nich ucztę pod cienistemi gałęziami stojącego przed domem drzewa, a choć nie zbywa mu na licznych rzeszach sług i niewolników, „stoi on sam pod drzewem“, aby osobiście obsługiwać swoich gości, aż ci pokrzepiwszy się ruszają w dalszą drogę.—

Epizodem tym rozpoczyna Pismo Święte dalszy ciąg swego opowiadania o żywocie Abrahama i mimowoli musimy tu powtórzyć to, co w poprzednim rozmyślaniu naszem już obszernie wywodziliśmy. Jeżeli bowiem na podstawie pierwszej przygody z życia Abrahama doszliśmy do przekonania, że „żywot jego niema dla nas indywidualnej tylko wartości, osobistego tylko znaczenia lecz tyczy się on całego naroou naszego, który w tych przygodach swego praojca i założyciela ma piękne wzory, wskazujące mu drogę, którą później miał kroczyć“ — to epizod niniejszy może nas w przekonaniu tem chyba tylko jeszcze bardziej utrwalić i wzmocnić. Albowiem nawet pobieżny rzut oka wystarczy tu, aby pouczyć nas, że i opowiadanie to jest czemś więcej, aniżeli streszczeniem jedynie osobistego jakiegoś przeżycia lub opisem osobistego tylko zdarzenia pojedyńczej, aczkolwiek tak bardzo wysoko się wznoszącej indywidualności. Jest ono raczej również przepięknym wzorem dla całego narodu naszego, od Abrahama swój ród wywodzącego, wskazującym mu jeden z najgłówniejszych obowiązków, ktorym później miał się przejąć i który też z czasem przeszedł całkiem w jego duszę i stał się jedną z istotnych jego właściwości, jedną z kardynalnych cech, które na jego charakter się składają. Tym obowiązkiem jest — g o ś c i n n o ś ć!

I.

Co nas odrazu w opowiadaniu tem uderza i co przeważnie zwraca na siebie uwagę, to kolejność, którą Pismo Święte przy jego kreśleniu zastosowało. Zakończywszy dopiero co opowiadanie o formalnem przejściu Abrahama na łono wiary świętej, wiary w jedynego Boga Wiekuistego i Wszechmocnego, z którą aczkolwiek dawno już był się zapoznał i nią się przejął, dopiero teraz na wieczne czasy siebie i swoje potomstwo węzłem nierozerwalnego przymierza się połączył i zespolił — zaczyna niebawem następne opowiadanie o wydoskonalonej w najwyższym stopniu g o ś c i n-

[פ]ערלאַג „בית יעקב" לאָדז

שויז ערשינען:

„חנה און איהרע זיבען זיהן"

פון שרה שענירער

קינדער-פאָרשטעלונג אין איין אַקט — פּראַכט-אויסגאַבע

פּרייז נאָר 30 גראָשען

מיר האָבען אויך רעדוצירט פאַר אונזערע לעזער דעם פּרייז פון:

„דאָס סאָציאַלע לעבען פון די יודען לויט'ן תלמוד"

אַנשטאַט 1 זלאָטע נאָר 35 גראָשען

מיט בעשטעלונגען זיך צו ווענדען: Wydawnictwo „Bajs Jakow" Łódź, Aleksandrowska № 28

מזל טוב

אַ הערצליכען מזל טוב צו דער פערלאָבונג פון ח' פייגע געלבאַרט מיט ח' רחל אַראָנאָוויטש מיט-אַרבייטערינ'ס פון „בית יעקב", ווינשען מיר

צעירות „בית יעקב" בראַשקע.

מזל טוב

אַ הערצליכען מזל טוב צו די פערלאָבונג פון פרל. געלבאַרט און פרל. אַראַנאָוויטש, וואָס ווינשט אַ רייכע בית יעקב צוקונפט לעהרערין און שילערינ'ס פון אַלע

בית יעקב קורסען אין בראַשקע

חדש במינו
„מחוזא"

חקירה וסקירה תלמודית על בנין העיר ההיא, יופיה, מוריה פרנסי" מאת הרב ז. ד' אלטער מייער המחיר שמונים גרוש בתוי דואר אצל המחבר

Alter Majer Sanok, Młp.

אַנאָנסען-פּרייז: אַגאַנצע זייט: — — — 120 זלאָטעס

אַ האַלבע זייט: — — — 60 „

אַ פערטעל זייט — — — 30 „

אַ אַכטעל זייט — — — 15 „

גראַטולאַציאָנס-אַנאָנסען צו 3 זלאָטעס

ברוכים הבאים

גאַנץ לאָדז, וואַרשאַ און פּראָווינץ זענען שוין לאַנג איבערצייגט אַז אַ גוטע אויסאַרבייטונג פון יודישע היטלעך — טוכענע, סאַמעטענע, זיידענע אויך קאַפּלעך צו זעהר ביליגע פּרייזען בעקומט מען נאָר ביי:

חיים האַכענבערג, קאַמיענאַ 2

בעם. ספּעציאַליסט פון שטריימלעך אויסאַרב.

קומט איבערצייגט אייך. קומט איבערצייגט אייך

מזל טוב

צו דער חתונה פון פרל. מ. באָרנשטיין אויס קראַקאָ און פרל. נחמה קאַדישזאָהן אויס לוקאָוו ווינש איך אַ הערצליכען מזל טוב

שרה שענירער

Adres redakcji i administracji „BAJS JAKOW„ Łódź, Aleksandrowska 28.

Redaktor i wydawca L. G. Frydenzon.

Tł. Szczecińskiego w Łodzi Narutow